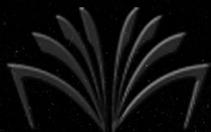
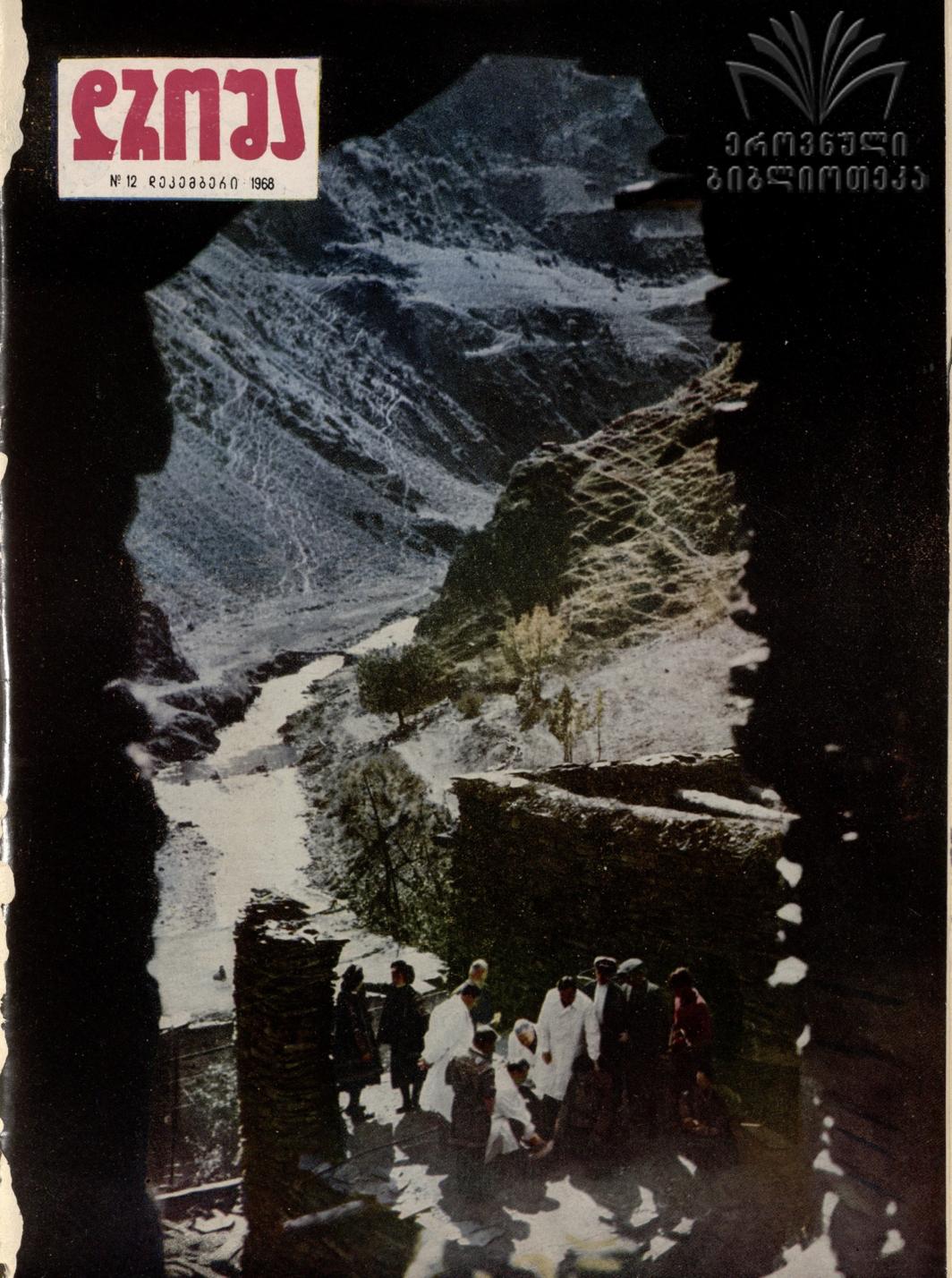

ԼՅՈՒՅ

№ 12 ԸՅՅՅՅՅՅ 1968

ՆԱՐԿՅԵՄԼԻ
ՆԻՅՔԼԻՈՒԹՅԱՆ

სახალისო

თიბისა და მკურნალობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

დღეს ჩემი გული, ნამოსახარი,
 იანვრის ღამეს ვაფიქს,
 უახლოვდება თორმეტს იანარი,
 გულითი ფიქრებს სათითო,
 მოათარუნებს თორმეტ ზედაფერს
 ეს წელიწადი ახალი,
 მოღის, გუგუნებს: დამბედაო
 მზე ნათელი და მაღალი
 მოღის, მამულში მძლავრად გრიალებს
 თავის დავით და ნაღარიო —
 მომაქვს უკუაჩის ცუცხლის ბრიალი
 და ჩერილებს დაღანი
 მომაქვს სწონინდ ფიქვის პირკელის,
 და პირველ კვირის სინაზე,
 გული გამთბობი, სულა მხოლევი
 ვარაუდ მზე და შინაც მზე,
 პავშვის ტიტო, მტრედის ღღუნო,
 აყვებო — მკურნად შეკრული,
 ახლადმოხლო ქობის გუგუნო,
 და შემოსვმა მხედრული
 მომაქვს მამულს მოსახატავად
 საღებავები ახალი.
 მოვარეზე მიწის სწონკუს ატანა,
 ცის გაღებულ სხო კარი!
 .. და აი უკვე რაკვას თორმეტი! —
 გულს ეღვის შუბი ახლუ! —
 დღითა ახალთა წინამორბედი
 მოვიდა წელი ახალი.
 სტრიქონს მიამოვებს, სწონკუს მინაზებს
 დღის ხელოვნების დიდებით.
 მოვიდა, უკული ფანჯრის მინაზე
 იანვრის თეთრი თითებით
 წერს საღვთისმეტყველო ჩუქრობებინს
 და მერე როგორ დაღად წარს!
 თითქოსდა მივებო ფიქვს დავებინ,
 ასე ხედებო ახლ წელს.
 — მამ, შინი მოსულა უკის კვილი,
 გვზარდ, ვამოკუნე ვაკსარე,
 მოგონდეს წინსულა განწყვათელი
 და სობარულ — ახლ!
 შექიო ავკას გულის სწყვი,
 შენ, 1969-ი!
 უფრო ვეამლკურე: და მაც ელვარე
 სიტყვა არ დარჩეს მწკულ ვალად,
 დრო-ვამის გატხულა შერი მწვერულად,
 დღე და უმალეს მწვერულად.
 შენ,
 თანს
 ცხრაას
 სწონკდა
 ცხრაი!

პროლტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

№ 12 (385) დეკემბერი, 1968 წ.

გამოცემის წელი 46-ე

ყოველთვიური საზოგადოებრივი-
 პოლიტიკური და სალიბერალური-
 სხვადასხვა პერიოდი

669
1968

თენის პირობები

მთხრობა

კალენდრის ფურცელი

1968 წლის
თებრივთა

როცა კი ოცდაერთ აბრილს, გვიან ღამით, კალენდრის ფურცელს ავხებე და მომდევნო რიცხვს დაეხევა, მაღონდება მთებში მიარგული ჩემი სოფელი, ბავშვობა და პაპაჩემი.

ღამითრდებოდა თუ არა, თოვლი და ზევეები მთას ბარისაგან გამიჩვენებენ და აბრილის დამდეგამდე, სანამ ჩვენშიც არ დათბებოდა, მთიელები ბარს ვერ ესტუმრებოდნენ უგზობის გამო. აი, მაშინ კი დამიხროდნენ თითო-ორიოდა და ბარისან ასანთი, ნავთი და ლამაზი შუშა ამოჰქონდა.

ერთხელ პაპაჩემმა რაღაც წიგნი ამოიტანა, კედელზე ჩამოჰკიდა და ბალებს ასე ავიხსნა:

— ეს არის კალენდარი. აქ მთელი ქვეყნის ამბები წერია. მთლიანად ეს ერთი წელიწადია, თითო ფურცელი კი — თითო დღე.

ღრა გადიოდა. პაპა ყოველ საღამოს კალენდარს ფურცელს ახედა და იტყოდა: — ეს ერთი დღე გაფრინდა.

და იმ გაფრინულ დღესთან ერთად მივჩინებდა კალენდრის ფურცელიც, კალენდრისა, სადაც ქვეყნის ამბები ეწერა: ვინ როდის დაიბადა, ვინ როდის მოკვდა, ვინ რა გამოიგონა და ამ ქვეყანაზე როგორ გავხდა ცნობილი და სახელოვანი აღამაზინი; კალენდარშივე ეწერა მზე როდის ამოვიდოდა, როდის ჩავიდოდა, მთვარე რა დროს ძველი იყო, რა დროს ახალი, ან როდის გამოჩნდებოდა იგი ცაზე... ვახაფხული, ზვახული, შემოდგომა, ზამთარი — აი, რა იყო კალენდარი. ფურცლებზე სურათებიც იყო დაბეჭდილი.

პაპაჩემი მხოველ ფურცელს გადაათვალიერებდა, ამოსაკითხს ამოკითხავდა და მეც გაფრინული დღის კვალს გაუყენებდა. ერთხელ, როცა ოცდაერთი აბრილის ფურცელი მოხია, კალენდარზე კაცის სურათი გამოჩნდა. მას ლამაზად შეკრებილი წვერ-ულვაში ჰქონდა, ოდნავ მოჭებულ, თბილი, ალურისანი თვალები და დიდი შუბლი. პაპაჩემი კარგა ხანს უყურებდა სურათს, ეტყობოდა, რაღაც გაასხვინა შორეული, დამაფიქრებელი.

მეორე დღე ჩვეულებრივ გაიარა. მთაში ვახაფხულის პირი იყო და მთიელები ხეჩა-თესვას იწყებდნენ. პაპაჩემი

დილიდან საღამომდე შრომობდა, მიწის ემბიოდა.

საღამოს ყველამ შინ მოვიყარეთ თავი. ლამაზ აბეუტლა. ვივარშვეთ. დასაძინებლად გავეშალეთ. პაპამ მეორე დღის თაღარიღი დივირა, კალენდარს ფურცელი აიკალა, დასახვევად ვერ გამოიტყა. საგულდაგულად დაეკვა და ჯიბეში შეინახა. ერთხანს ჯიბით ატარებდა იმ ფურცელს, მეორე, როცა შენიშნა, რომ ჭაღალი ვადა-კეცილ ადგილებში იცრიებოდა, პურის ფეჭილით სახამებელი მოადულა, მუყაოზე დააწედა და ბუხრის თავზე, ლამაზს გვერდით მიყვოდა. ყოველთვის მოწეწებით უყურებდა. ბალებს არაფერს ვეუბნებოდა. ერთხელ ყური მოვკარი, დიღაჩემს ეუბნებოდა:

— რა დღე იყო, დედაკაცო! ეს რა ჯავშნისან მანქანაზე ავიდა და ჩვენ, საღამათესა და მუშებს გადმოგვძახა, ამხანაგებო! აქაც ბევრჯერ გამოიგონა ეს სიტყვა.

მაგარი იმის დაძახილს სულ სხვა მადლი ჰქონდა... თითქმის იმან გამოიგონა ეს სიტყვა. პირველად ნათქვამს და გაგონილს, ხო იცი, სხვა ეშხი და მადლი აქვს...

— მაშ, შენი ამხანაგი ყოფილა ეგ დიდი კაცი...

— მა რა არი! — შეიცხადა პაპამ.

და იმ დღიდან მუყაოზე დაწებულს კალენდრის ფურცელს ისე შეუყურებდით, როგორც პაპაჩემის ამხანაგის სურათს.

სკოლაში მიმბარეს. სოფლის სკოლა რა სკოლა იქნებოდა მაშინ! მისწავლებელს კალენდარიდან ზურჯიანი ამოეტანა ჩვენი სასწავლო ნივთები, თითო-ორიოდა წიგნი, თითოც ფანქარი და ორიოდე რვეული. როცა ბალებს დაგვიბარა (სულ ექვსნი ვისხედით პირველ კლასში), სასობით დავეყურებდით ახალ წიგნებსა და რვეულებს. ბუშა ვეღარ მოვითმინა და წიგ-

ნა. თ. საბუნაძისა.

ნაჭ. სან. კ. ბიბიანიძის
ნახ. ნახ. ბიბიანიძის
ბიბილიონში

10707

ნებს ფურცელა დავუწყეთ. ბევრი რამ ჩვენთვის უცნობი იყო დახატული. ჩემს სიხარულს სახლბარი არ ჰქონდა, წყენს ვფურცელად და თითქოს ახალ სამყაროში მივეყურადეთ. ეს რამდენი რამ ყოფილა ქვეყანაზე!

უცებ გაგხვედი. ვხედავ წინის მთელ ფურცელზე იმ ცაიის სურათი, კალენდრის ფურცელზე რომ იყო დახატული. ვეღარ მივითვალ და წამოვიძახე, პაპაჩემის ამხანაგი-მეგობერი. მასწავლებელი მამონებე მოვიდა ჩემთან, სურათს დახედა, თავზე ხელი გადაიხსია და მითხრა:

— ეს კაცი ძია ლენინია, ჩვენი ბელადი.

— პაპა ამბობს, ჩემი ამხანაგიო...

— ეე ყველა ჩვენი სიბიძეა შრომელის ამხანაგი, — დამიწყო ასხნა მასწავლებელმა და ცოტა არ იყოს მეყვნა, მაშინ პაპაჩემს იმ ცაიის ამხანაგობაში სხვებზე ვეცილობდნენ. გაგიბუტე და დავაჭერი. მასწავლებელმა წყენა მამონებე შეტეგო. პაპაშვიტი დაინტერესდნენ რა ხდებოდა. და ამის გამო მასწავლებელმა გვიამბო, ვინ იყო ლენინი, რა გააკეთა ქვეყნიერებისათვის.

მასწავლებელს ყველაფერი კარგად სცილდოდა, საღათად ნაყოფი პაპაჩემი პეტროგრადის სხვა საღათებში და მუშებთან ერთად როგორც შეხვდა ფინეთიდან დაბრუნებულ ლენინს.

სკოლაში მის რომ მოვიბრინე, პაპას სულ დაწვრილებით ვამაობინე ყველაფერი.

იგი დღეა, როცა პარილის იმ დღეს იფიქრებდა, თვალში ცრემლი ევრება და სიამაყის გრძნობით იფიქრებდა. დიდი ამბების მომსწერი იყო და ყველაფერს განიცდიდა. მის თვალში ცხოვრება რომ ახალგაზრდადებოდა, ეს მეტისმეტად უხაროდა.

...

მათელ ქალაქში გადავბარდი სწავლის გასაბრუნებლად. მთებში გზა გავიდა და ახალი წლის კალენდარი ახლა პარილიში კი არ ჩამოვიკიდებოდა პაპაჩემის ბუხართან, დღეებში ბოლოს უკვე თავის ადგილზე იყო.

ერთხელ კი, თავხარი დამეცა, როცა პაპაჩემის სიცილილი გავიკე:

ბუხართან მისძინებოდა და აღარც გაუღვიძლია. მისი პატარა სიცილილი შინაურებმა და ნათესავებმა მოვიყარეთ თავი, პაპაჩემი დიდი პატივით მივბარეთ მიწას, ხოლო ძველ ბუხართან ისევ ტრიალებდა მისი აჩრდილი, ისევ მაგარად იღვანე მისი ნაქანდაკევი დღეობითი.

პაპაჩემის პირად ნივთებს ვაღაგებდეთ. რაც კი რამ სასურველი ჰქონდა, სივანებდოდა შეგნაში. მათ შორის ვნახე კალენდრის სათითაოდ შეგროვებული, შეგროვილი ფურცლები, და ყოველ მათგანზე იმ დიდი ადამიანის სახე იყო გამოსახული, რომელსაც იგი თავის ამხანაგს უწოდებდა.

საქართველოში სოციალისტური რევოლუციის შედეგად

ყველა ერის და საუბრის კუმარობა მყარდება თავის ხალხს ინტერესებს და განუყოფლობის გამოხატულებას აფიქრებს მარტოვე სოციალიზმის იდეებს, ამბობდნენ დროშობულს წინააღმდეგ ცხოვრების განხორციელებისთვის. სიამოვნად და ბუნებრივად, ხალხობრივად და პარტიულად — ან რით ხახააღება მათი ნაწარმოებები.

პარტიულობა იმ მთავარი ფაქტორია, რამდენს ვერცე წარუყვარდნობს კუმარობა და მისივე. საერთო კი, პარტიულობა შეიქმნა არა პარტი კლასობრივ შეხებას გამოხატავს, არამედ მის მხატვრობა წინასწარულოებას, ცხოვრების მოვლენებში დროულად რეაგირებას დამოუკიდებლობის უნარად. ერთი სიტყვით, პარტიულობა ხელგაშლის არა მარტო პოლიტიკურ პლუტოკრატს, არამედ მის ეთიკურად იდეალურ, რომლის ვერცე შეუძლებელია ცხოვრების სრული და მავალმხატვრობა ასახვა. ადამიანის გმოცირება სიამარვის მთელი სისრული განსა. მანასაღებ. თუ ნაწარმოებში ცხოვრება გამოხატულია მართლად, დამად და შეიკრებოთ, მაშინ იგი ხალხობრივ არის და პარტიულობა. აქვე ისინი უნდა ითქვას, რომ პარტიულობა და ხალხობრივია ერთი მივლის განუყოფელ ნაწილებია.

თუ რაოდენ დიდ წარმატებას აღწევს მერნად, განსჯავალი ლიტერატურის პარტიულობის მაღალი გრძობით, მას ნაივად ავსებურებს გამოჩენილი ქართული პოეტის ვალდებობა ტაბის შეშქმედება, კერძოდ, მისი ის ლექსები, რომლებიც რევოლუციის შემდეგ დაიწერა. ისინი გამოხატავენ ეპოქის დამახასიათებელ ნიშნებს, ხელს უწყობენ თანამედროვე ადამიანს განხორბათა სრულქმნას, კომუნისტის რწმუნის განვითარებას.

ვალდებობა ტაბის ლექსები უქმნობა და მარად შემინარჩუნებთ თავიანი იდეალ-მხატვრობა მომავალთვის. ის ებნობი, რომ სიკეთე მსოფლიო დედა ლიტერატურის პარტიულობის პოეტიკა და ლექსს მთელი არსებით, თანამედროვე სინამდვილის რწმუნება და უზომო სიყვარული ქმნიდა.

თუ რაოდენ დიდი და არსებითი ვაღენა მოხდნა ლიტერატურის პარტიულობის ლინენარა ბრინცობა ქართული ლიტერატურის განვითარებაზე. ამას ცხადყოფს კონსტანტინე ვაშაბაძის „მოვარის მოტივები“, ლიო ქიქოძის „ავალი ბავა“, კონსტანტინე ლორთქიფანიძის „კოლხეთის ციკლი“, ეს ნაწარმოებები ამბობენ თაღმდინა ქართული საბჭოთა პირობის საუკეთესო ნიმუშებს, რომ მათში თანამედროვეობა დელარაციულიც კი არა, მხატვრობა დამატარებლობით და სიამოლით არის ასახული, უღრმად ცოცხალ სურათები და სახეებია არის გარბაქმნილი. ამ ნაწარმოებებში ჩვენი ხალხის ინტერესები პირველ პლანზე წამოყვანილი და ნაჩვენებია ის წინადადებობები, რაც წინ ელემენტად სოციალურ პროგრესს, სკოლმეურენი ცხოვრების დამკვიდრებას. ამ ნაწარმოებებისათვის დამახასიათებელია შეუარველობა ამ ძვლების მიმართ, ხელს რომ უშლიდნენ ახლის კლორატების გულს. მათი ატვარება ლიტერატურის პარტიულობის პრინციპების ერთ-ერთი არანა ატვარება სწრაფ ავსებენ მოვლენებს და დრბად სწვებთან ატვარება შემიბრუნების არის, სრულიყოფილად ასახავენ სოციალისტურ სინამდვილეს.

მაინც მის ნიშნებს ლიტერატურის პარტიულობა, რით და როგორ ლინდება ის შემოქმედებებში? ამ თაოთვე ვაღვრებოდა უნდა ითქვას, რომ პარტიული ლიტერატურა არ არსებობს, რადგან იგი ყოველთვის, მჭლადიც და ახალი გამოხატავდა და გამოხატავს კლასობრივ ინტერესებს, იცავს და განამტკიცებს გარკვეულ კლასის პოზიციებს. შეუძლებელია ცხოვრობდ საზოგადოებაში და იგი მისი ვაღენის ვერცე, მისგან დამოკიდებულად შემოქმედება ადამიანია მათ თუ იმ ქვეყნის განუყოფლობის, განსაღვრული იდეების გამოხატულება. აქედან გამომდინარე ბურჟუაზიული იდეოლოგიების მტკიცებანი არაკლასობრივ ლიტერატურის არსებობაზე — ფრისესულურია და მისნად ისახავს საზოგადოებრივი პრის მოქმედება.

შეჩილი, როგორც არ უნდა ვიგვიჩნოს ცხოვრების, ვანკროძობებს, ის ნებით თუ უნებოდედ, მანც კლასობრივ პოზიციას უღას. სოცური მისგან და მოუთქმებლად, მკვირბობიერად ახედავენთ თავის იდეურ პროგრესს, თავის კლასობრივ თავსაღრისთ. ეს იმანგა დამოკიდებულა, თუ რა ადგილი უქრიავე საზოგადოებრივ კლასს, რომლის ინტერესებსაც გამოხატავს იგი თავისი შემოქმედების მეშვეობით.

ლიტერატურის პარტიულობის ლინენური ფორმულა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს დღეს, როცა მსოფლიოში მჭარია და შეურბებელი იდეოლოგიური ბრძოლა მიმდინარეობს, როცა ბურჟუაზიული პრიაგანდა თავს ურის თავის ძალბებს და მთელი თავისი პარტიული ცდომობს წინა მთავრის ჩვენს საქმეს. ახერ ვითარებში ჩვენი პარტიული ლიტერატურა ბურჟუაზიული იდეოლოგიის კოველგარ გამოვლენას.

ჩვენს ლიტერატურა და ხელოვნებას წინასწარს ვნახე უკაფავს მსოფლიო ესთატიკურ არჩევანის უღრმეს დოქტრინებზე — ვლადიმერ ილიაჩ-მე ლენინის წერილი — „პარტიული ირგანოვანა და პარტიული ლიტერატურა“, რომელიც 1905 წელს გამოქვეყნდა ვაჭე. „რევიკა ვინსის“ ფურცლებზე. ამ სტატიაში დანახაბი დღილი მარქსისტული ესთატიკაში ახალ ცდებს.

3. ლენინი ლიტერატურის უღრმესად დიდ საზოგადოებრივ მნიშვნელობას ანიჭებდა და ფრად სერიოზულ მოვალეობას ანიჭებდა. იგი ლიტერატურის მჭარად უკავშირებდა რა ხალხის ცხოვრებას, მის საქმეს, ამბობდა: „სოციალისტური პარტიულობის არჩევანი ლიტერატურული საქმე არ შეიძლება მითია თუ ივეთუ მოკვების რაღაცეა იყო, იგი საზოგადოდ არ შეიძლება ინდივიდუალური საქმე იყო, საერთო პარტიული ლიტერატურის საქმესაგან და

მოუადგენდა. აქედან გამომდინარე იგი ლიტერატურის მოუწყობდა და საზოგადოებრივ პრაქტიკის დარბაზში, მისგან მოთხოვნილი თანამედროვეობის უკველურ აქტიურობის მიზნების გაღრმავების კლასიზაციის კარგადიანი ღონისძიების წინაშეა განჭვრტა შემწობიად ვინაღური და უდღედა დალიხა. პროლეტარიატთან აშკარად დაკავშირებული ლიტერატურა, ამბობდა ლენინი, — იმ ანგარიშს ათავსებდა ლიტერატურა, თანამედროვეობის რამდენიმე ანგარიშს და არა კარგად, არამედ სიკეთისაშინის იფიდა და შრომითობისაში თანაგრძობა მოიხილავს ახალ-ახალ დღის მარგავში. ეს აქვნიხა თავისუფალი ლიტერატურა, იმიტომ, რომ იგი საშინაურ გუნებს და საზოგადოების გულთვარებულს „გმობს კლად“, არა მოწყენილ და ხშირადის ქინით შეუწყნებელ, უზღაფინის ათეულ ათასებს, არამედ მილიონობით და ათეულ მილიონობით შრომითებს, რომელნიც კვეთის საუკეთესო ნაწილს, მის ძალას, მისი მომავალ შეადგენენ“.

3. ო. ლენინის თავისუფლების და პროლეტარიატის საქმისათვის სასაბურთო ცნებების აგრძობისადა, რადგან წამდებდა, თავისუფალი ლიტერატურა პროლეტარიატთან აშკარად დაკავშირებული ლიტერატურაა. პროლეტარიატთან აშკარად დაკავშირებული ლიტერატურას იმ ახასიათებს ღრმა პარტიულობა, ხალხის ძაღების რწმენა, საზოგადოებრივი ცხოვრების გარდაქმნის ობიექტიუზი.

3. ო. ლენინის ამ სტატიამ უპირველესი როლი შეასრულა საქმიანობა ლიტერატურის მიერ ისტორიაში. დღეს ეს სტატია პირდაპირ და კბილით გავლენის ახდენს ჩვენს მწერლობაზე; ერთი სიტყვით, ლენინის ამ სტატიის მნიშვნელობა უზარაზრია. მას უკვლამ წამდებლ მწერალს ფართო გზა გაუხსნა ცხოვრებისათვის დასახლებად.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის აპირბის ღებრების დადგენილებში ნაიჭვამია: აპირბებში ორგანიზაციებმა იფიერი პარტიის უკვლამ აჩვენებული მოუშუღებმა უნდა გამოიყენონ იმისათვის, რომ თვითეულ კომუნისტსა და საბჭოთა ადამიანს განუმტკიცონ კომუნისტური რწმენა, საბჭოთა პარტიულობისა და პროლეტარული ინტერაციონალიზმის გრძობის, იფიერი მიდგრებობა და იმის უნარი, რომ წინააღდგენ ბურჟუაზიული გავლენის ყოველ ფორმას. ეს იმას ნიშნავს, რომ კომუნისტისათვის მებრძობელი მწერალი შეუპოვრად უნდა იბრძოდეს ბურჟუაზიული იფილოგიის წინააღდგენს, წინააღდგენს ჩვენი კვეთის შვიტნი მტრული არბების შემოწვევის ძღვეს.

პარტიულობის ღონერეა პირინციპი მწერლობის ახდენს მასებზე ზგავლენის უღდეს ძალას. ამას ახატებურებს თუფიერ კარგო ხალხის ლტქების ახალი კრებულები — „სიბერემდე ერთი საათით ადრე“. კრებულები უარბებად საბერებრებს თავის იფიერი წინააღდგენს და მოუღებებს მებტრების გავრბენა. ებიქს ზეინციფი აბტკდელი ეს წინე მკაფიოდ მტკავლებს ლიტერატურის პარტიულობის ღონერეა პირინციპის ხიდაღებზე; ბოტი ამ წინეში თავის გეზობებებს პარტიული მოსიციადან მთავრდება ჩვენი დღებების მშენიერებაზე, სიცოცხლეზე, ხუნერებრებაზე, სიყვარულზე, ცხოვრებაზე, ბუნებაზე, ერთი სიტყვით, „სიბერემდე ერთი საათით ადრე“ უარბენად ადამიანური წინეა; იგი პირადად მასუბობს თანამედროვე ადამიანის მოთხოვნებს და მის იფილებს. ეს იმიტომ, რომ მისი ავტორი თავისი დროის ღებრის მფილია.

როცა ლიტერატურის პარტიულობის ღონერეა პირინციპებზე ვლასობობი, განსაკუთრებით უნდა გამოვიყო სტატია ბერულავას ზუდად ღრმა მოფიერებული, გულწრფელი და მართალი ლტქების. მათში საზოგადოებრივი იფიები ახატულია მკაფიოდ და ოსტატურად. სტატია ბერულავას ნაწარმოებებისათვის დასახსიათებელია ჟერმარტიბი ხისადევი, რის გამოც ბოტიის ლტქებები ცხოვრებენ ღრმა სწვედად მეთბველის სულსა და გულს. სტატია ბერულავას ლტქებში ლირიკული და ეპიკური ნაწიების თიბინიბის გრწმენა.

4. ნიშნებლის პირინციპისათვის დასახსიათებელია მგწნებარება და შემარბება, მისი ბუბლიცისტური ლირიკა, ლტქები მასობაზე, ოქტომბრებზე, ხალხთა მეგობრობაზე გამოხატვენ ჩვენი ხალხის სულიერი განწყობილებას, რწმენას, იფიერებებს და თავის მხრივ საბჭოთა ადამიანში აღბამებენ პარტიულობისა და პროლეტარული ინტერაციონალიზმის გრძობებს.

ფრიალ მნიშვნელოვანია ითარი კეღების ამ ბოლო წლებში შექმნილი ნაწარმოებები, მისი ბოტებმა, მალაღები და ლტქები გამოიჩინებინ ფსიქოლოგიური ნიშინიბით და მოუღებების ღრმა ფილოსოფიური გავრბენით.

ლირული უშუალობა და ბუბლიცისტური სიმაღელი ახასიათებს ცნობილი ქარიკატურ ბოტიის ალექო შეწდებლის ლტქებს. ისინი განსკუთვლილი არიან საზოგადოებრივი ინტერებებით, ადამიანისაში სიყვარულისა და პატრიოციტების გრძობით.

განსაკუთრებულ უარადღებს იმსახურებს მოწონებური რიბანის „ქარბაციის ჟივების“ ავტორის უაწინაყნელი წლებში შექმნილი დიკუმენტური მოთხრობები საბჭოთა ადამიანების სულიერი სიმტკიცეზე, საშობლობად. მთი თადაღებებზე რეგავ ჭაფიჩიდი დღე მებტრული გავრბენის მწერალია. მას ჩვენი ადამიანების მალაღმა პარტიულობა შეგრძნებამ, ურყევა ნებისყოფად უარბნა შეწმენა ნაწარმოებები, რომელნიც უკვდავოფდენ

ჩვენი ხალხის გიბობის დღე სანამოული ომში. მან მართლაც შექმნა მათი და ახალდებულები ნაწარმოებები.

ეს უარბობრივი მრავალღერებენა, განისახების ბერბების ინდივიდუალობის და მრავალმობიანა, რაც ცხოვრებ დასახსიათებელია ჩვენი ლიტერატურისათვის ხატრობად და ცხოვრებ ცალკული მწერლებებისათვის, საყურბობი პასუხია იმას მითარი, ვინც ცდილობს დღეს დაატყვის რაფორე შემოქმედებს ჟერმარტიბი თავისუფლები შეუხამაობა ლიტერატურისაში უარბული სტრუქტურისადა. პარტიულობის ღონერეა უარბობრივი ნიშინიბი ღრმა და ბურჟუაზიული იფილოგიების უწინერი, ცრუ სიყვარული უარბობის ყურბი და „თავისუფლებზე“, ხსავს ლიტერატურის განვითარებისა და მებტრების ხატებში სწორი ხას, ლიტერატურისა, რომელიც ემსახურება ხალხს და განმობატებს ებიქს უკვლავ მოწინავე იფიებს.

ლიტერატურული პარტიული ხელმძღვანელების განხილბი ნიშნებს მწერის იფიერი წრობას, მწერლისაში უკველმობივ დაბრბენბა და მისთვის მებრბებრბ.

კომუნისტური პარტია, თანამედროველად ამორცილებებს რა ლენინის ანდერბს, მქნის ლიტერატურისა და ხელოვნების განვითარების უკვლამ პირბობს. იმით აიხსნება, რომ საბჭოთა მწერლობის შემოქმედებანი ცხოვრებისეული სიბოტედი, მისი მთელი ხიბოული და მრავალღერებენა დაბრბენბელ არის ასახული.

საბჭოთა მწერალი, თავისი შემოქმედებით კომუნისტის მებტრების აქტიური მონაწილეა. სწორედ ამიტომ ბურჟუაზიული პრბობანდის გაფორბებული იფიები მიაქვს საბჭოთა მწერლობის წინააღდგენს, ეს ახე ეთი უნდა. ჩვენე კარგად ვგახილავს ბიტირებელი მთავარი შეტბის ბრბებრა, ვინ მღდა ნამოტბრობით პირველი რბიში, თუ ისინი თავარი მზანს მიაღწევდნენ. ამ სიში პირველ აფილებზე ჩამოწრბელი იფიენ ცნობილი საბჭოთა მწერლები. დღეს ბრბოლა მსოფლიოს გავრბენის და უწრბლობის ბურჟუაზიული გავლენით. ამიტომ პარტია განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს ჩვენი ლიტერატურის იფიერი სწინედს და ბრბოლბინარბობას. მასხამაბედ, ლიტერატურის პარტიულობის პირინციპისაში ერთობლებას დღეს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიხება. მწერლის წინედა გვლია ამ ბრბობების ცეცხლის ხაზზე იფიებს; ბრბოლის ხაზი გვლის ადამიანების გულზეა. ჩვენი მწერლობის ისტორიული გვლია განსატყობის ადამიანთა გულში სწრაფად მალად საკავბრო იფიებებისაში, ჟერმარტიბი ბუნანიშხისა და ადამიანის სიყვარულისაში.

გვალბირა ჯიბინი

ალექსი ხუბიშვილი

მ გ კ

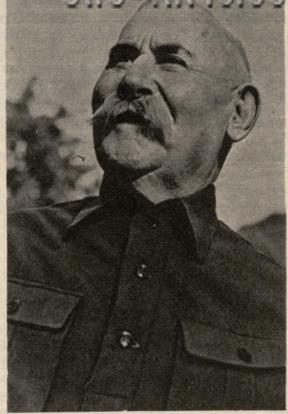
მე და სიხარულს გველლი ოცნებობა და ფიქრება, გზიდან ერთი მტო გზოში ჩიტკივით შემოძიფირინდა.

ღღღღღღ თავზე ვეკვლი ის არის ჩემი სუბეტი, ჩაჯღ ლობით და ხეებით მოვარბებულები ბუღღღ.

ის რაც თვითდან მიყვარდა მე თვალწინ მიღვას ამგერად, მტო უ არ არის, ღიღღ გზამ მელავში გავალა მარჯვენა.

ეს გზის მტო ბედნიერია, ის ბილბამბუსის მინდორ-ველს, ჩემს სასლში ფრანგს უღღღღ, გაუცინია ინდოელი.

ქვეყნის უსაღესო

ამბროლაურის კულტურის სახლის დირექტორს ვაგა ხსირტაძის აზრისაა შეტყობილად იცნა თხოვნილი წელი. ამბროლაურს იდნე მალედა ტანის კაცია ვეო, ზეგებში ვაშლიო; ვინავეთი შეის იმა აქტი, უბუნელ ველოდგინე ჩამოპარტინია და ძროხელა მოუჩანს თოლისფერი თვალე. ამ თოლისფერი თვალეში სინაღსე და რაველი კაცის სანაქების ხილაშობროულ თურბის. რაქშით ახალი ამბების გულის ექიანთ ვეგას. თვალად ვეკაც სიტყვაც ფხიანი მოუდის; ერთი შეხედით ჩვეულებრივ ამბავს ისე ობატურად შეატრად-შემოკარალებს, ისე ენაშისწრებულად შეაკობს-შეშოკაშობებს, რომ ხიცილით დაოსებს მსმენლებს.

აი, ახლაც თავისი მერობლების — თედორებსა და სანდოს საკვიბარო ამბავს ჰყვება. ერთხელ თავისი გარეცხვა დახპირებია თედორეს; მთელი თავისი წუთისფული კეთილი თეო წელით გამარული თედორე და მინდამანინ ჭურის გარეცხვის წინ ვაქცავებია თურმე წელი. ვაგარეულა თედორეს, უცვლია, თეოშითა და წელავაკუბულდ მინე ვეგარ ვაღმორტანია საწოლიდან განილი.

ჩამოარა თურმე სანდრო ფოსტალიანი; ვადმიდგარა ავაზზე თედორეს ცოლი, უკლი ვაიწურწევა ფოსტალიანისთვის — ვაწევილდ, პატრონი თედორე ძალიან ავად ვახდა, ჩამოხრანდი წელით, ჭური ვაგარეცხეს, პატავი ვევიც და ქვე მიულ პატავი ვეგეწავა.

ვადახსულა ფოსტალიანი გეშოთ. ვაგვულა ცოლი საწაშადისო თედორეს. ჩიტავი წამოფირდა სკამიდან. ჭურში ჩაიულ ფოსტალიანი პატარა სანდო ჩაწილა, აქეთ ცვა, იქით ცვა, ლობიო და პრასის წილი მოძია. ფურქიანი დეკო ამოჩარა ილიაშო და ახამოფურთანი სავითი თეთი-წავა ვეცა.

ვაშაღებს სურფა. იტყვად სადღეგრძელოს ფოსტალიანი და ჭიქას ჭიქაზე მიუბახუნებდა თედორეს. იტყვად სადღეგრძელოს თედორე და ჭიქას მიუბახუნებდა სტუმრის. შეხურდნენ. თედორეს აიჩნა: ქვე, შე კაცი, ირა წუთი სიცოცხლად დავაგეგმა, ისე რადა ვაჯილეთ ამ წუთისფულიდან, ჩვენიფერი ახალაწერი მრავალვაშიერი არ ვაგაწყოთ ამ ჭურში.

ვაწვევს. ჭური ვეგუფითი აძლევდა მანს. ვადაიწინე მოქიცივეთი, შოშოკიდან მრავალვაშიერი — სულ სიღრმისი აწერტილენე ეპიკრიზისს. აციანს ლეგების. იციან, ენავეცხება ვეგამ ამ ამბავს თავისი ჭეშო და ფეროშობილდ წეშტება. ვეგა ვაინდრებდა, ფიქრებში წასულა თურბებს ხატკეციში. ასე იციან კულტურის სახლის დირექტორმა:

ტორმა: ჩამოვუდებ ვუდა-სტვირზე სიტყვას და მანუვლე მოიფრეს, ფიქრი ვეგებდა, ხედილიან ვაგეხამი სუფრას ამ ურქველს ვეგებულ სარეაზე.

ვეგა ხსირტაძე უბოლო არის შეგარებულ სტვირზე. მუდამ იმის მეცადინებიათა, რომ როგორმე მტე პოპულარობა მოუტეგოს მას. სტვირზე დაცვია ვეგამ დამოუკიდებლად ისწავლა. ფეროტრებზე ჩაწიროლ მესტვირების დაცვა-სიღნეურებს უდებდა ურბს და ისე მეცადინებოდა. მინდომებამ თავისი ვაიტანა. ვეგა თანდათან დაეუფლა სტვირზე დაცვის ხელგუნებას და ახლა მიულ რაქშით ხალკეთის დამკერდალ თიულენა.

მართლის ამბობს ვეგა ხსირტაძე: სტვირი ხათუთი ინსტრუმენტი, ძნელად ამოსაცნობი ხადღუმული აქვს. ვუდა-სტვირზე დაცვია შეიძლება ბევრმა ისწავლოს, მაგრამ ჭეშმარიტ მესტვირე აქედან თითო-ორილა ვაგდეს. კარგი მესტვირე ერთსა და იმავე დროს კარგი მოქიცივე უნდა იყოს.

რაქა მატარებელი ერთადერთი კუთხეა, რომელმაც დღემდე შეიშინაბა სტვირი. დახანია, რომ ამ ბოლო ხანებში რაქშით თანდათან მცირდება ვუდა-სტვირზე დაცვის ინტერესი. ამბროლაურის რაიონში ახლა სამმა კაცმა იციან სტვირზე დაცვია. მიულ რაქშით კი თითებზე შეიძლება ჩამოთვალოთ ისინი, ვინც იციან, ანდა შეუძლია, რომ სხვადასა აწევილენ სტვირზე დაცვია.

სხვა სადარდელიც აქვს ვეგას. ახლა რაქშით აღარაინე აქეთებს სტვირს. მთელ სამკარავლოში ერთადერთი კაცი, რომელმაც სტვირის ვაწევისა შეუძლია, კუთხისი მცხოვრები აელქსაველ სირადა. სტვირის, ისევე, როგორც ვეგლა სხვა ქართულ სარეგს, შენახვა და მოფრხოხლება უნდა. მიილი, მიეჭლებო სტვირის, მტეტი პოპულარობა ვეგა ვეწერა მას. პიორებისა და კულტურის სახელების დაცვარსო სტევიალური წრეები, ავჯარდით ოსტატები, რომელსაც შეეძლებოდა სივყარულით ამაჯავრებ ვუდა-სტვირები!

ამბროლაურის რაიონში ბევრი რამ ხანტერეხი ენახეთ. რაც შოვაგარია, ბევრი შრომისმოყვარე, ვეულია და ხანტერეხო ადამიანი ვეციანით. თეოთურული ამ ადამიანის ცხოვრებაზე ვრცელით ამაღლებულბო ნარეკვე შეიძლება დაიწყოს. ჩვენი არჩევანი მინე ფილიპონ გელაშვილზე შეჩერდა. ვეო იციან, შეიძლება იმიტომაც, რომ სხ თოხივე წელს მტარებულბო ბერკეაცე ასეთი დათვილი თეორიონი არის სავსე და ახალაწერდელი დღურეობლობითა და ტკიბო მსალაობით შეტვირდით თანავე ინდერებს ადამიანის უკლებს.

ფილიპონ გელაშვილი სოფელ ქესში დაიბადა. უბრად მისი ფერდობებზე შეუძენდა ამ პატარა პატულ სოფელს. უბრად ფილიპონის მამას — არილი გელაშვილსაც. უბრად, თორემ ეს გული მიხვებდა ნებას, მერდლიდან აწეწეწა დიარჩილად ფელს ბიჭუნა და სადღაც შორის, ქალაქში ვეგაწავინა ლეკაშვილის საშვილებლო.

თბილისში, სალდაიის ბაზრის ერთ მიწურეულ კუთხეში, ფილიპონ გელაშვილის ბიძას — ბატარას ქართული ბურის პატარა თინე ჭქონდა. ამ ჩამოკარბულბო თინეში ფილიპონმა რამდენიმე წელი ვაგატარა. თინისხელა ბიჭი დღლიდან სალდაიიდე ხან შეუხეხებულად ენდობოდა წყალს, ხან ფქვილიან ჭურე ტორებს ეიკებდა ზურგზე, ხან შეშას ხეხავდა. დაღამდებოდა, დაღამდ-დაქანცული ფილიპონი თინის ვერდით ვაგებებდა ტეშ.

რებს, ტანზე ტორებს წაიფენდა, ხასოთლადე თაქვემე ტორებს ამოიღებდა და გარეგარეშედ ვერც კი აწერებდა ხეირანად ვაძიწინებდა.

სულ მალე ვედიანა დაწყო ფილიპონმა. ქალაქში ვაგორკულია აფიხეი მარნეშით თეწეწა-ბიღინე, რომ ვლანდელთა, მანუჭაქისხლას, კამბეჩუხასთან და სხვა სხელებთან ფლაგუნებთან ერთად ქობაშობა ფილიპონი მელაშვილც მიიღებდა მინაწილებობას. წელით გამიარა ფილიპონი, ცოტათინი თანხაც დააარკვა, თოქიშის მთელი ქვეყნებრება შეშოარა, მაგრამ თავისი ცამდე ვევილი მთებისა და წესის სიყვარული ვერა და ვერ ამოიკვდა ვეწილიან.

ახლა წესში ვართ. ვეციან შეშადგამის თოხიო დღდა. შორს, საფურხისა და „მინდა ციხის“ თაქვე სქელი ნილი ჩამოწოლა. ვევიან კობტა, რაქული ნაღლის აიგაზე, ხეშს წინ ვაგულდ ჩიორის უზაწოლდ ხეობს ვევიკერი და ურბს ვუდობს ბიძის ფილიპონის სავსებას.

ფილიპონთან ერთად სხევიც ვაიგინენ რაქბიდან. ვაიგინებოდა და ვაიგინენ. უცხო რაქშით მოიკიდეს ფეხი, დაჩაქდნენ, თავიანი ზეგდეს შეურთიდან და რაქშით უკან ვაიგინებენ ადარ უფკრითა.

ფილიპონი კი დაბრუნდა. როცა ჭერ კიდევ ასალავარდა თეო, მუხლში ძალა მოსდევდა და მტევიც ენკობოდა, მუხან დაბარუნდა. სოფელში ახალე ვეგაშვილი არნახულ ცხოვრებას აწეწებდა.

ხედინერია ფილიპონი, გულით უზარია თავისი სიყვარული რაქის ასეთი ავეციება. რა სჭირს ახლა რაქს დასაწეწე და მისტავილებოდ რა სჭირს ახლა რაქს, რომ ვინავე გულე ათაროს და სხელებს ვევიდეს სიყეთის სანქნებლო. მინე მიღანა მიატოვებენ მამასპარე კუთხეს და მიიან, მიხეზე შეფენილ სოფლებში, ცოტა არ იყოს ძნელ ხაშეშოას არიღენენ შევიგერებები თვის და — მიღან.

ჩოტბო ნატეშაძე.

— შეჩერდით, ბებო! — უნდა რომ მივლი ხშირ დარბაზს ბიძა ფილიპონა, — შეჩერდით, აჭვენს ენა-სახლს და კუთხუკუთხს მიხედვით, შეჩერდით, ბატონო ციცი თქვენი მუშაობლებისა და მოკეთ-ნაოცებების გულმართულ შრომას. შეჩერდით, ბებო! ცოტა შეტი გახსარეთ და აქ იყო, ჩვენთან, რაბს ამ უფლის ხელი მოხატულ მიტეშო.

საღამოდება. ქედიანას მხრიდან სუსხდარკული ნიავი უზერავს. ტყვისფრად იბურება ცა. ფაქრებს წახული ბიძა ფილიპონი, თოქონი თავის საკუთარ თავს ესახურებაო, ისე სხამდალა და დინჯად ამთავრებს საუბარს.

— როცა სულგანათლებულმა აკაკიმ ჩაპაშო იმოგზაურა, აღტაცება ვეღარ დავარა, დიდხანს გარბიდებულ უფურცელად თურმე ამ ზღაპრულ მუნებს და ბოლოს ვრწმობით წარმოთქვა:

ღმერთო, რა ვნახე?! სისიზმრო და საარაკო მხარეა, თუ თვით ედემი არ არის, ედემის შესადარია.

აბა, აკაკო უფო ვილა იტყოდა სრული ჭეშმარიტება უთქვამს დიდ ზგოსანს.

ამბროლაურისაკენ მიმავალ გზაზე ცაში ზეიად აღმართული მიტეხი თანდათან უახლოვდება ან ერთმანეთს და ვიწრო ვახსდელს ქმნიან. ამ ვიწრო ხეობას ხიდიკარი ჰქვია. ხიდიკარს ორივე მხარეს ქველი ციხის სათოფურებიანი ნანგრევები შემორჩენილა.

სოფელი წესი უზარმაზარ ტილოზე დაბტულ განურთქრებელ შედვებს წავაგს. ირავილე ხედილის, საფურის და საფინიის აწყლფიანი ხედილი დაბურული მიტეხი აწვილიან. მიტეხის ექით — მიტეხია, ამ მიტეხს კიდევ მარათელი თოვლი თოქთად შეეჩრდილი მწვერული ვაღმსკერის. კვეთი ხეობა, კორდები, სერებიო, ფლტბენით; რინი მოშუას, მაღალ მოაზე არწივითი შექმნა გარბიდებულ „შინა ციხე“.

ირავლა ვენახები შეუწილა. ვაზი ხარობს ბარში. ვაზი გაუშენებლი ფერდობებზე. მიის მწვერულზე სხლის ვულის აღენა ავიღებთ ამოურთქრავი, ვულფადინედ მოხსურავებიათ და იქაც ვაზი ჩაუერთაო. წესის კოლმურენობის თამჯდომარე როტომ ნატმელებ ვეუბნება, რომ კოლმურენობის მიეთი შემოსავლის თანხმოდარბა პრაციენტს თურმე სწორედ ვაზი იძლევა.

არც ისე დიდი ხნის წინ ნამორჩენილა არტელმა ახლა მხრები ვაზლა მომჭლავრდა იმედინად გაბედა მომავალს. კოლმურენობაში ვენახებს სულ რაღაც ორმოცი ჰექტარი ფართობი უქიარეს, მაგრამ მიხვან მიღებულმა შემოსავალმა 150 ათას მანეთის ვადაამტა.

სოფელი დაშვუნდა. ხალხი მიეცა ცხოვრებას, თვე არ ვაგვლის ისე, რომ დღუდგროდმა კოლმურენობის თამჯდომარემ რაიმე ახალი იღვა არ აიკატავს და წესის კიდევ უფრო კეთილმანაწყოხობად მიეთი სოფელი არ ვაყოლიოს თან. მომავლის დიდი გვეგება აქვს რისკომ ნატმელებს. ბევრი რაბს ვაგეთება სწვდა.

— უწლადურს მოყვრეთი, ვავაკეთებო, ილინდ მუხილიმა იყოს.

კოლმურენობის თამჯდომარეს სტენდიან მივეუვარო, არსამოღებულ სტენდიანს ორას ოცდცხრამეტი წინმოუხვდელი ვეცკაცი იუბრება.

„მიწა ციხის“ მიდამოები.

წამოხდელი ციხი ამ ვავაკებს აღტაცებას ევღარ დავარადინენ, როცა ნახადენენ, როგორ იცვალა სახე მათმა სოფელმა. წინმოუხვდელიმა თავიანი წესი ნახებრად მწირი და კეთილმოუწყობელი დატავებს ახლა სოფელში ნათურები ნახახებენ, კოლმურენებს ორსართულიანი კოსტა იღა-სახლები წამოუქმავთ. სოფელს აქვს თავისი საკუთარი ბურის ხახხობი, აფთიაქი, სასადლო, ამბულატორია, კულტურის სახლი, კინოთეატრი;

წალი ალდია წესლებს და ცხრა კოლომეტრადან სოფელში ანკარა ცივი წალი შემოაზრუნახეს.

კოვლ დღეს ახალი ხისარული მოაქვს, კოვლ დღეს ხალხით იცებება წესელი ველტაკი. წავიდა წარსული ჩახარბა რაქველი კაცის სიღუბეჭირ, ახალი ცხოვრების ნათელმა ამ შოვალ მიერშიც შენათა და გული ვაუთხო ხალხს.

მ. ლეშინკაშვილი

სტიკის მოტრიალენი.

გაუცინაკო სუსაღი

მოსკოვის ცენტრალურ სახელმწიფო არქივში (ყოფ. ბუტარტის ციხის საქმეთა დონში) დასოვდა პოლიტბიუროს პატიმრის გიორგი ალექსანდრეს-ძე ზარდიაშვილის საკამარბიბულო საქმე № 80. ამ გვარის მიღმა იმართლდა პრიფესიული რევოლუციონერი სილიხტრო თოდრა, რომელსაც ზარდიაშვილის სახელზე პასპორტი გაუცოეს 1905 წლის ავგისტის ბოლოს, ქ. ბაქოში, როცა იგი პარტიის დავალებით მოსკოვში, არაღვალურ სტამბაში გაიწვიეს სამუშაოდ.

მოსკოვი სილიხტრო თოდრა გიორგი ზარდიაშვილის პასპორტით ცხოვრობდა დოგოტურციის ქუჩაზე, შიგაწევის სახლში. იგი სხვა ქართველ თანამებრძობებთან ერთად მუშაობდა ასოიატვიხობად რსდმპ ცენტრალური კომიტეტის არაღვალურ სტამბაში, რომელიც ლენინაის ქუჩაზე მდებარეობდა. აღნიშნულ სტამბაში რუსეთის ცენტრალური რაიონებისათვის ბეჭდვადენ ბოლშევიკური პარტიის გავრცობის, ურუკლები და პრესკლავები.

1905 წლის დეკემბერში, როცა მოსკოვის პროდვარბაის საოვდლო პოლიტბიურო გაუცოდა შეიარაღებულ აჯანყებაში გადაიარა, აჯანყებულმა მუშებმა ხელი იღეს ლეგალური სტამბები და იქ დაიწესა რევოლუციური ლიტერატორის ბეჭდვა. ამის შემდეგ არავითარი საქმიანობა აღარ წარმოადგენდა იატკვეშ, რომელ პირობებში „ამერკანკაშ“ მუშაობდა. ლენინაის არაღვალურ სტამბებში მუშაუბები პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ნებართვით საბარდიალო ბრძოლებში ჩაებნენ.

ეს მუშაობა, ინსტრუქტორების მეუარეობით, მოსკოვის მებრძოლ რაზმის ხელ წყვეტებთან ერთად სახმელრო წყნრის გადოდენენ მოსკოვის ახლი მებრძოლ ცნობილ ბეტაროვსკი-რაზმისთვის ინსტრუქტორის უზარმაზარ ხაზში. საფარდობადა ისიც, რომ პარტიის მოსკოვის კომიტეტის ერთ-ერთი იარაღის საქმიანი მხარებელი ლენინ ალექსანდრე (ხანდრა) იაშვილს, რომელიც ეხდარებოდა სტამბების ბოლოდენ მუშევროდ დარჩა.

სტამბის მუშაობა შეუერთდენ სავდობა და ტვირის ქუჩების უბოის რაიონში ვანდავებულ მებრძოლ რაზმს, სადაც ცხარე საბარდიალო ბრძოლა წარბოვდა. იმის რისკანაა პრესის მუშებთან მხარდამხარ იბრძოდენ მეფის ჯარბების და ეხდარებოდას წინააღმდეგ.

1906 წლის 11 დეკემბერს, როცა ხ. თოდრამ ვანგენისათვის „ლენინაის სტამბაში“ მობინადა, იგი სტამბის მუშების ახლის დაამატებრეს და ბუტარტის განამარბიბულო ციხეში ჩახვეს.

დონის პარტიული ბოლქის მეექვსე რაზმის მეუარეს რუსულ ხარბიო-მეორის მიერ შედგენილ ზარდიაშვილის (ხ. თოდრა, ხ. გ.) დაამატებრეს ოქმ-ბი აღნიშნული, რომ 1905 წლის „11 დეკემბერს, აღის და საბოჭ ქაჯათა მეექვსე რაზმის ურადენიჭა ზარდიაშვილს და ქაჯათა არბოგმა ბუტარტის ციხის ახლის დაამატებრეს უდენიო კაცი რევოლუციონერი ხელში. იგი აღბინდა დღიზავი-ბოლქის მდებარე გიორგი ალექსანდრეს-ძე ზარდიაშვილს.

მივდელ და მივდელბოთა, რომ ციხეს ლეჯს არტავაძენ რევოლუციონერბო, მიზანშეწონილად მიგინაწი, ზრათა ზარდიაშვილი დამწყუდული იქნენ მოსკოვის განამარბიბულო ციხეში ვანდავებულ განჯარბიბულოში“.

ამ ოქმის საფუძველზე იმვე დღეს იწერება დადენილება გ. ზარდიაშვილის ანუ ხ. თოდრის დაამატებრებაზე.

ხ. თოდრის დავიანების დროს მიბერხებულად იქნა თავი, მიხედა, რომ მისი ნაშვილი ღვათია ვერ გამარკავებს. მის წინააღმდეგ კი, რევოლუციის განჯარ, არავითარი ნივთიერი მტკიცება არ განჯანდა. რევოლუციის შესახებ მან განჯახდა, რომ იარაღი ის-ის იყო იბოვა და დაკავეს კლდე.

ბოლოს და ბოლოს, მამბიბულები სახუბების უდენობის გამო მეფის მეუარეობა იბულებული ვახდა ზარდიაშვილი ვათავიბულებინა ციხეში.

1908 წლის 8 თვისში მოსკოვის საოქრო სასამართლოს პროკურორმა კრილოვმა წერილობით განჯარბიბულება ვახდა განმარბიბულები ციხის უდროის სხვეზე; ამოსკოვის სასამართლო ბოლქის 1908 წლის 8 თვისის ვანგინებით, ითვეებარა ჩწყენებულ ციხეში მოიავსებულ პატიმრის გიორგი ზარდიაშვილის მიხედვით, რომელსაც ბრალად დებდა სისხლის სამართლის დეპარტამენტი 108 მუხლით ვათავიბულებული დანაშაული, საქმე წარბიბუთი მოიბოძო და წინადადება აქტივლად ვათავიბულებული იგი პატიმრობიდან, თუ სხვა არ დანაშაულ არ ჩაუდენია“.

პროკურორის დაამატებრების საფუძველზე ციხის უდროის თანამეჭვენი გიორგი ალექსანდრეს (თოდრა) ზურდიაშვილ ჩამარბიბუდა, რომ ამბიგინამ მის უდენ ვანდავება ქაჯათაში. ხ. თოდრის დაბუტარტის გ. ზარდიაშვილის სახელზე ვაცულები პასპორტი № 8064 და ვათავიბულები ციხიდან ისე, რომ მისი ვანბილის დადენია ვერ შეძლებს. ამან ვადარბიბუდა ჩაჯარბიბუდა ლენინაის ქუჩაზე მდებარე რსდმპ ცენტრალური კომიტეტის არაღვალური სტამბა, რომელიც ციხიდან ხელ იცოვოდ ვანბიერ მდებარეობდა.

შალვა გომიძე

1910 წელი ჩხორიწუე. სოფელ ჭკვიერში... ფსიხილოინა დილხანს იცე-
და ერასტი მასწავლებელი. როგორც იყო, მაგონ და იბილილით ვანდავებინ-
და წერილი ვადსკა. ვერნის ვანდავებულის რადეკური ლუკასან ბიციკე
ბტოროინებდა ერასტი როდინაის:

„ბატონო ერასტი! თქვენი წინადადების თანხმად სამ-სამი ნომერი ვერნის-
ლისა ვაგუზაზე მასწავლებლებს — ეკხალიშვილს, ჩუხუას, შანას, ბერი-
შვილს, ჭიბთიას და ნაცუბისა. თქვენი წერილი უკვე დაბეჭდული... წიგ-
ნები როგორც ვამოსიცილები. ბევრი კარი წიგნი ზეგ და ბევრ სარგებლო-
ბას მოუტანს მკითხველებს. სხვა იქვე იყო. ნუ დაგაწყობებდა პოეტის
სიტყვებს: არც კაცი ვარა... თუ რამეს ვაგვეთხო აქ, სიკეთის ის ვაგვე-
ხად, თუ არა და, ვაჩიერ-ტარბილნი ავიზარებთი აქვად, და ვადებარდებთი
იქ, სადაც ვსწავლელი ვეყვდა და იქნად მოივალა არავინ.“

ვერნისის რადეკტორმა და ცნობილმა საზოგადო მოღვაწემ ამირო როდო
შეხვედა სოფლის მასწავლებელ ბარბაშვილს ბრძოლი სიტყვებში. მან კარ-
დაც იცოდა, ვისაც მიზართვდა. ერასტი როდინაი ხალხისათვის თავდადებუ-
ბით ებინაბო იყო.

ერასტი პავლის ძე როდინაი დაიბადა 1876 წელს, ჩხორიწუეს რაიონის
სოფ. მოლდინებში.

1896 წლიდან ერასტი იწუებს სახლობ მასწავლებლობას. ამავე წლიდან
იგი ემგება რევოლუციური მუშაობაში. ასახლარბა ერასტი მონიწივად ახლ-
ვახლებიბატი შედგინდა მემბროლი რაზმი და აბტერი მონაწილეთა ბილი
1905 წლის რევოლუციით. რევოლუციის დამარბიბების შემდეგ ერასტი და-
ამატებრეს და ციხიბიში ვადასახლეს. ვადასახლებიდან დაბეჭდილი შედგენ
ის კვლევ ვანჯარბიბუ ბრძოლის. 1918 წელს იგი შედის კომუნისტური პარ-
ტიის რიგებში. ამავე წელს, პარტიის დავალებით იგი რევოლუციონერი იდენ-
ბის პრიაგანდის ეწევა ზუგდიდის, წულენების და ჩხორიწუეს რაიონებში,
რისთვისაც მან 1919 წელს აბატებრეს და ათსებერ ზუგდიდის საპრობ-
ბილში. საბატებრედ ვამოქვების შემდეგ იგი ეწინს კომუნისტური პარტიის
ურბელი მხარობენს და წულენების რაიონის სკვავასაცა სოფლებში.

ზუგდიდის რაიონის სოფელ ჭკვიერში ერ. როდინაის მეუარეობით მი-
წერილი იქნა სახლობ აწინება ხალხმა ვარი ვანჯახება მანჯარტის მას-
წავლობის მხარეობით ბიერ დაწებებულ ვადასახლებზე. ბილი როცა სოფელ
შეიარაღებულ რაზმი შეუსდის, აწინებულს მეზობელ სოფელ კარბის
გულბაში შეუერთდა და ბოქოლურ შეწყვლია იბულებული ვახდა ხალხის მი-
თხინა დეკამპოლებითა.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ერ. როდ-
ინაის პარტიის ზუგდიდის სასახლო ვანდავების ვანუფობის ვამგედ და
ჩკვიროსი წყვილ. შემდგომში მან ეხეხულ ზუგდიდის სასამართლოს თავ-
მტკილარის პოიტე, ზუგდიდის სასახლო პარტიის მიდენდა, უნჯახდა სა-
სამართლოს თავმტკილარად და სხვა. მისი უპირველესი დამასახლოებელი იგი-
სება იყო მაღალი პრიციპულობა, მინიბიბილ საქმისმი ბრმა სივანეული,
ურბალობა და მეტოქე ნებისყოფა.

განსაკუთრებით დიდი ამაღ დიდლი ერ. როდინაის სახლობ ვანდავების
და სწავლადობის საქმეს. 1916 წელს მისი მანწილ იგი მასწავლებლობ-
და, სხინდა ახლ სკოლებს. 1916 წელს მან მოიდასახლე ვანდავ რეალისაში
სასწავლებლი. ვასკოლი შედის უდენობის გომ 2 წელს ვანდავლობაში
მტკიცდენობის თივი ერასტის სახლში მიმდინარეობდა. მიხვე თანხრობით 1918
წელს სოფელ მოლდინებში იგუბულ იქნა ვასკოლი შენება, რომელშიც ამა-
ვად ბაჭყალი იცოვლა.

ერასტი როდინაი პირნათლად მიიბადა ვალი თავისი ხალხის წინაშე.

გაბრიელ როდინაი

პრეზიუმე პარკოზიონი

თამარ ჰავეციანი ქართული სცენის მშენებელი და რუსეთში თავისივედ შეიქმნედი იყო. იგი მიეკუთვნება ჩვენი სცენის ლეგიონატორ რიტეს-პირველი ნაწილები. თამარ ჰავეციანი თამარდ გააკეთა გზა და ქართული სახეობა თვითონ იტორიაში თავისი შედარება სახელით დაიწყო. ის იყო განუმეორებელი მოვლენა ჩვენი სცენის, მას არც მსგავსი წინამორბედი და არც მსგავსი შთამომავალი. იგი გამოიჩინა თავისი შინაგანი ტემპერამენტითა და ოპტიმისტურ პათოსით; როგორც შემოქმედი, იგი სიცოცხლის უმეტესად, სიცოცხლის სილამაზეს ფერცულავდა დადსცემდა თავის გმირებს, თვით ატორებსაც ხანს სასიკვდილოდ განიურებდას. ე. წ. თამარის არსებობა მწერსა კი არ, სტიქია იყო. მის სულში გაურყელებელი ცქცხლი დღიად, ცქცხლი, რომლის მალევე ტემპერატურა მასაც სწავდა და მყურებდეს.

თამარ ჰავეციანი ალანის ქალბუთი ჰაბსბოი აფრინული ღრუაქია. იგი უკარგესი დაბადა და ზვეზობა უმშვენიერესი ბუნების წიაღში გაატარა. თავადის ასული გლენის გოგონებში ტრავადება, შფოთიანი ღრუაქის მიმართებით ნებისმიერად. აქ შეითვისა ადამიანური უბრალობა, ბუნების უშუალობა, აქ აღივსა მისი სული სიყვითა და კეთილშობილური გულუბრველობით, რაც სიკვდილამდე მომზიხად იმს აქედნა მის პიროვნებას.

იკარგა რომ წამოზარდა, მაშლიდებმა თამარ ჰავეციანი თბილისში წაშვიდნენ. თბილისში დაამარჯა საშუალო სასწავლებელი და უმაღლესი განათლების მიხედნად 1917 წელს ხარკოს გიმეზვანია. ამ დრომდე დამოუკიდებელი ცხოვრებდა და მომალის მისი გაიჯავდა დამოუკიდებელი დაიწყო. ხარკოში თამარ ჰავეციანი ქალთა უმაღლესი სკოლის მუდრა — იტორიალ-ფილოლოგიურ ფაკულტეტში სწავლას დაიწყო დაიწყო. წაუწა, მაგრამ შინაგანი მოწოდება სხვა გზით მოიხდა და მოხვედნას არ აქვდა. თამარ ჰავეციანი იტორიალ-ფილოლოგიის დროს გაატარა თეატრალ, აქტორიალზე უცნობობა, მაგრამ მის ოცნებას შინაგანი კონსტრუქტივიზმი ფრთხილ უკავშირა. და აი, როცა თავისი ბედის მუდგელი თითონვე შეეცნა, ბავშვობის ოცნების განმარკიდებლას შეეძლვა, რეჟისორ ლებენსკის კერძო სტუდიას მამურა და პარალელურად იქ დაიწყო სცენაღი-ნებობა.

ეს მუდგელი ამ ხანად ჰალეუ პოპულარული იყო. ლებენსკი რეალისტური თეატრის პრინციპებს მხსენებდა და უტარინის თეატრის ბეჭეტი მსახიობი აღუჩინა. ამხანა, სტუდიამ პირველ-სულად მხოლოდწე პრედაგოგია მიიჭრა. იტორიალ-ფილოლოგიის სტუდიებში არა მხოლოდ პირველი ოსტატობის ასწავლდნენ, არამედ მოქალაქეობრივ თვითშეგნებასაც უღვივებდნენ. როგორც უტარინა და სპირიტუალ ომის ცქცხლი მოიღო, სტუდია „მორავ კაროლდარული თეატრის“ გადაკეთდა, მსარეში ამოვიდა თავსუფლებებისთვის მზადყოფნაში მსახიობი და მტერზე გამარჯობებისთვის დაფორიჯინება მია.

თამარ ჰავეციანი 1919 წლამდე ხარკოში დარჩა, სინდენდის არ შეუწინა. აქტიურად ჩაება თეატრის შემოქმედების შუამობაში, ხალხობი იღებდა მოწოდებების სფეროში სპექტაკლებს. თვითონ ხარკოში ზღმობის ასწავლი იყო, ქალაქი ხელდასა ხელი გადიდდა, ვიდრე წინა-

პირილებმა მტერი იქიდან საბოლოოდ არ განდევნეს.

აი, აქ იჩინა პირველად თავი ახლგარდა აქტორის მგზნებარ ტემპერამენტმა, მისი სულის რომანტიკულმა აღზევებამ. არ შეცდებით თუ ვთქვით, რომ სწორად და ბოძობარ დღეებში ჩამოყალიბდა და გამოიჩინა მსახიობი-ბოძობის სწორ-უკარგი ბუნება.

საშრობოში შინაგანი ახლგარდა მსახიობი ლამაზი ოცნების აიასგვარ ხსუხლას აგებდა, მაგრამ მერვეთიანი რეჟისორის პირებში ვარდებოლებით მოიწინაღო გზა არ დახვედნა. თვითონ უბარბონოდ იყო მიკოვებელი, შარველებით და შეცნაებით დაიფილა. მისი კარი ფაქტურად გამოიკეთი იყო, მხოლოდ მოხეივალ და აქტივ-კლებითაა შეხიზული დახება არსებობდა. სარსებო საშუალება რომ გამოენახა, თამარ ჰავეციანი ჰავეციანი მასწავლებლობას მოკლე ხელ, შერიკი რუსული თეატრალურ სტუდიოში შევიდა. 1920 წელს, როგორც კი ქართული დრამატული დახი (ახლანდელი რუსთაველის თეატრი) შეიქმნა, მანვე იქ მიმურა და იქ წელსვე რამდენიმე მნიშვნელოვანი როლი შესარულა.

საბოთა ხელისუფლების დამარბების პირველი დღეებიდან, როცა ჩვენი საცენო ხელისუფლების განვითარების ფართო საზიიელი ვადიშალა, თამარ ჰავეციანის მხატვრული ნიჭიც ლაღად ფერჩენება. სულ მალე მან სასწავლებლის ურადღება

„მალა სან ენა“ — თ. ჰავეციანი.

ივანე შავკვაძე

მიიქცია და თავსაჩინო მსახიობის სახელი მოიხვეჭა. ვიდრე 1922 წელს ლაურენსის ბრწყინებულ სახეს შექმნა, თამარ ჰავეციანის ათრე გილი როლი ჰქონდა ქართულ სცენაზე შესარულბული. ამთავად განსაკუთრებით აღსანიშნავია ბარონეს (ხ. შივათელის „სულელი“), ტურფა და ვენეცია (ხ. შავკვაძის „ბერილ შინაში“), ნინო (ხ. შავკვაძის „გაბაშვილი მუხა“), დედოფალი თაყალ (ხ. შავკვაძის „უკვრავივი მუდინი“), ენეკია (ხ. სენკევიჩის „იდეალ ხელ უღალი“).

ამ არსული მიანიღვამიანე რიოდ ფსიქოლოგიურ როლებში თამარ ჰავეციანმა ხალხი გარდასახეთი მიიქცია ურადღება და საკმაოდ დახმამსოცრებელი სახეები შექმნა. ამ როლებში მან შესწლი ეგრძობინებდა თავისი შინაგანი პათოსი და ტემპერამენტი. თუ ამას მივუმატებთ მის მშვენიერ სახეურ გარეგნობას, სახამოებო ხმას, შინაგანი მუდგებლობას, სცენულის მომართობას და მიიქცია ბუნებრივობას, — ნათელი გახდება მისი ჯერ კიდევ მიღწილად გამოუმუღავნებელი დიდი შემოქმედებითი შესწავლებლობა. მსახიობის ღრმა და ზომიერი სუნივერსა სხვებით გარკმინებინებდა გმირის სულიერი ტანჯება და სიზარულად, მის ფსიქოლოგიურ მუდგობინებობას, ამიტომ იყო, რომ მტობინებდა მის სცენის ამომავალ გარსკვლავს ეტანებდა. ეს იმდელი დამამაღალი არი მშვენიერ დღეს მის წინაშე ვულკანივით ამიხეთქა და დილის შუგისა გაანათა.

დიდი რეჟისორი კოტე მარჩანაშვილი რუსთაველის თეატრში რომ მოვიდა, თამარ უკვე მარჩანაშვილი ინდივიდუალური ნიშნების მქონე მსახიობი იყო. მაგრამ ჯერ კიდევ სახეობის მისი ლამაზობა, სუბორი იყო მსახიობის ამ ინდივიდუალური ნიშნების შემჩნევა და მისი განვითარების სწრაფ წარმართვა, რათა მსახიობი მთლილ ხოთი ალამარკეტული იყო. როცა კოტე მარჩანაშვილი

„ცხვის წყაროს“ დღეებს შეუდგა სპექტაკლის მთავარი როლისთვის შეუცდომოდ არჩევის მოქალაქეობა და თავდახალ მსახიობზე შეიქმნა. აქტორთა შორის კი ნამდვილ სენსაციად შეიქმნა დიდი რეჟისორის მარჩანაშვილის თვალს უწყობი აღმოჩინა თამარ ჰავეციანის სულში მოხლები ლაურენსისათვის შესაფერი ცქცხლობა და ძლიერი ეტანების საწესები. რა უფრო, რომ მისი მძლავრი ტემპერამენტი ჯერ კიდევ გამოუმუღავნებელი იყო მდელ ვეფხისათვის შუარა გახდა, რომ თამარ ჰავეციანი ნამდვილად ამ როლისთვის იყო დახლებული. ვადეუარბობულად შეიძლება ითქვას, არც მანამდე, არც შემდეგ არ გვეყოფილი იყო იტორია მსახიობი, რომელიც უმუდგებდა მეტოქეობა ჯერა თამარ ჰავეციანის ლაურენსისათვის, ეს ხსახაი მისი სიძლიერის წარმოცხება.

ჩვენი თობა საამართლად ამკობს „ცხვის წყაროში“. მან დახსიბა მისი ქართული სახეობა თეატრის, მაგრამ ამ სპექტაკლის ზეალბული წარმადება პირველი რიგში თამარ ჰავეციანის მიერ ლაურენსის როლის დღეებშიც დახსიბებდა განა-პრობა. სპექტაკლი ზეარ სუკოეთის სცენური სახე იყო, მასში დიდი ნიჭიერი კომედიანი მარჩანაშვილი, ვაშლი ეტარა მებრეზე უკეთესი იყო. ამას ეტანებდა დადმდებელი მღიღირ მხატვრული ფანტაზია და იშვიათი ოსტატობა. ამის მოხვედრად თამარ ჰავეციანი მანიც გამოიყოფილა, მისი ლაურენსისა უკვეთებინე მალა იფდა. სპექტაკლი დადმდებლობა სტილის მჭივინებება გამოწერა და შეიქმნა მოღონდა გადამარბა. თვითონ რეჟისორი, რომელიც მოიწინაღო განცქცხლებლობა მოუყვანა, რაც რუსული ლიტერატობა, რომ თამარ ჰავეციანი გაჩერე სპექტაკლი რთი თვით დახმამდებლობა. თამარ ჰავეციანის ლაურენსის ნამდვილი შემდეგ იყო, შედგენი, რომლის მსგავსი იტორიაში იშვიათად მეორდება და სამართლის დღედაუ-

საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტრომ და რესპუბლიკის უფროსობამ კავშირი საქართველოს სახელმწიფო სტრატეგიის ვალუტაში მოაწესდეს ფოტოგრაფიულ და მხატვრული ფოტოსურათების გამოყენებას, სადაც საშუალოა ავტორის ხელისა და მისი ნამუშევარი იყო წარმოდგენილი.

გამოყენდა როგორც თემბურჯი, ისე შინაარსობრივი მხარე ფოტოგრაფიებით, მაგალიტა როდესონალიზმით, ენაობრივი სიმდიდრით საყოველთაო მოქმედება დამსახურა.

ფოტოგრაფიულტა გვესმის გამოყენება წარმოდგენილი საკუთრივ ნამუშევრებისათვის მიენიჭა პრემიები.

ფურნალობსა სავრთაშორის ორგანიზაციის პრემია ფოტოსურათისათვის „მწუხარება“ მიენიჭა პრემიის საავტორო „ახალი ამბების“ ფოტოგრაფის მიხედვით საქართველოში ე. ჯე. სოვის სსრ კავშირის ეფრინალის კავშირის პრემია ფოტოსურათების სერიისათვის „ს. ჩიქოვანი“ და „რედაქტორი“ მიიღო ფურნალ „დროის“ ფოტოგრაფის მიხედვით ო. თურქაძის ორი პრემია ვაჭო „ოქტობრის“ და პრემიის საავტორო „ახალი ამბების“ — დამახურა საქლების ფოტოგრაფიის ფოტოგრაფის მიხედვით ბ. დავაძემ ფოტოსურათებისთვის „სერგო ზაქარაძე“ და „ონავარი“; ეფრინალ „სოვეტსკი სიოუბის“ პრემია ფოტოსურათების სერიისათვის მიენიჭა რესპუბლიკური ვაჭოთის „კომუნისტის“ ფოტოგრაფის მიხედვით ს. კი. ლაქის. ა. მამასახლისის ეფრინალ ნამუშევრათა სერია აღინიშნა ეფრინალ „ოქტობრის“ პრემია ფოტოსურათების მ. თათარაშვილის წარმოდგენილი ფოტოსურათების მიხედვით „სოვეტსკი ფოტოს“ პრემია გამოყენების დახურვებზე გამოცხადებულ იქნა საუკეთესო ავტორთა სახელები, რომელთაც მიენიჭა საქართველოს ფურნალობსა კავშირის პრემიები და წამახალისებელი დიპლომები.

პირველი პრემია — ოქროს მედალი და ფოტოაპარატი „სალუტა“ მიენიჭა ეფრინალ „დროის“ ფოტოგრაფის მიხედვით ო. თურქაძის, ს. ჩიქოვანის პორტრეტების სერიისათვის და ფოტოპორტრეტისათვის „რედაქტორი“; მეორე პრემიები — ვერცხლის მედალები და ეფრინალისათვის ვანის (ბულგარეთი) სავრთაშორის დასავლეთით ხაზის საჭურბები დამსახურეს „ახალი ამბების“ საავტორო ფოტოგრაფის მიხედვით ე. ჯე. სოვის ნამუშევრებისათვის „სალიუტა“ და „მწუხარება“ და საქლების ფოტოგრაფის მიხედვით ბ. დავაძემ ნამუშევრებისათვის „არქეოლოგი“ და „ონავარი“.

მესამე პრემიები — პირინჯის მედალები და „ნეტატი“ ფოტოაპარატი დაქოლოდუნენ: ა. სააკოვი ფოტოპორტრეტისათვის „მეფოლადი“; ს. მამასახლისი ნამუშევრებისათვის „ვედრება“, „ქუჩა“, „ფრინტელი“; დ. დავიდი პორტრეტების სერიისათვის და ს. კლავდი ფოტოსურათებისათვის „მსახიობი“.

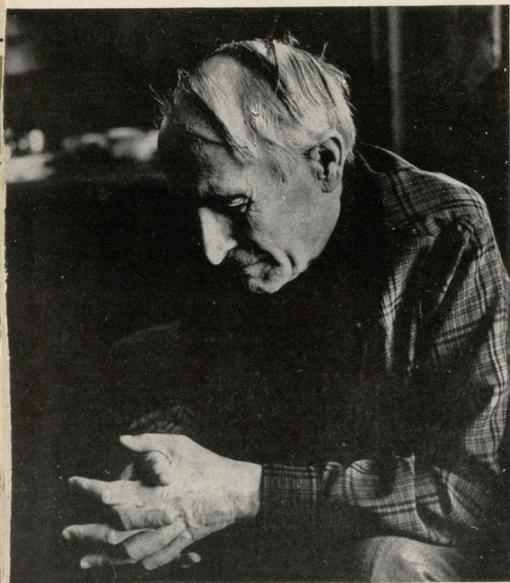
„კომუნისტის“ და ეფრინალ ფოტოსურათების სერიისათვის. წამახალისებელი დიპლომებით აღინიშნა ფოტოსტატების რ. აკოლოვის, ა. ბალუბუცის, ვ. ჩერაშვილის, მ. კვიციანიშვილის, გ. კაპლანაშვილის, გ. ჩაშაძის, გ. კვციანიშვილის, ი. შვინიანი და ს. ჭანტურია ნამუშევრები.

ვაჭო „შოლოდოვი გრუზიის“ პირი მიიღო ფოტოსურათებისა ნ. ველიაშვილი.

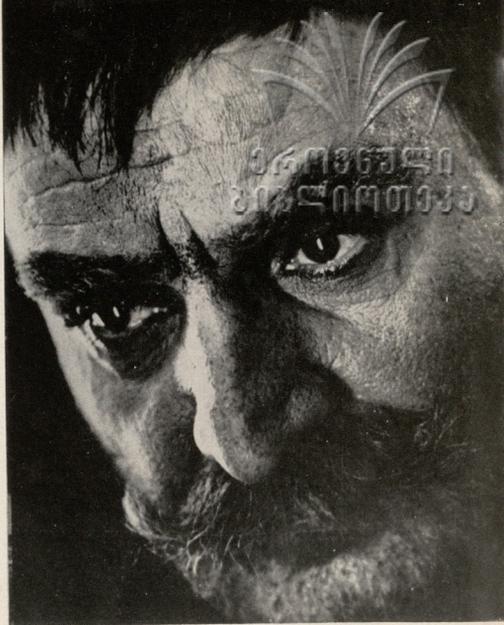

მწუხარება ფოტო ე. ჯე. სოვის ს.

კავშირები „სალიუტა“ & „სალიუტა“

სიმონ ჩიქოვანი. ფოტო ო. თურქიახიძე.

სერგო ზაკარიაძე. ფოტო ბ. დაღვაძისა.

კომუნისტური „თაღისი & თაღისუნი“

როგორც ასე წლის წინათ. ფოტო ს. კილაძისა.

განახლად გული

განახლად გული და შენგენ ვილტობი,
გახსნი ხალის ყველა კარები,
სეგლის მომგვრელი გაფანტე იჭვი,
სულს მიეც შეგება გამოდარების.

რაც დეკარტული, ის აღარ მოვა,
რაც დარჩა, ისიც არის საკმარისი;
და ყუავილების ჩავთვალეთ თოვად
თუ თმებში აღერ გაჩნდა ზაფთარი.

როს შენი ბაგის თრთოლვა ვიხილდ,
მან ჩემი ლექსი გააზოინა;
დღემდე ფერები ვერ გავიზილდ,
რომ მსურბარ სულის თანაზიარად.

და მინდა გულში შექად შთავარდ,
სიცოცხლის ხალის ფუნდეთ იმედებს,
მე ვფავდე ისევ შთების შეგარდენს,
შენ კი ვარსკვლავად მიციმიტებდელ!

ჩვეულებრივი კაცი

ხეს რომ ფოთლები დასცვივა,
ისევ ამოვა ახალი;
ჩვეულებრივი კაცი ვარ,
მიზიდავს სული მადალი.

ჩემი სამშობლოს ველ-მინდვრებს
პეკელასავით დავბარი,
გულში სიმღერის ზეგავია,
ვით სკაში ფუტკრის ნაყარი.

ამოქროლდება ნიავი,
ამივსებს გულის ბუდეცა,
დავამეწყუდებ, რომ ქვეყნად
სიკვიდლოსც წილი უღვცსა.

თვალს გავუწორებ ვარსკვლავებს,
გუბრედავ ირბის ნახტომსა,
ვიანტრებ: ყველა მწვერვალში
სურვილმა გადალახოსა.

შრისა და მიწის ბილილში
მეყვანამ გაილალოსა,
ჩვე ჩემი ლექსის ფუტკარმა
მინდვრის ყუავილად მწახოსა.

გულს ამოწვავს ბოლომდე,
სიტყვის სიამე რაც არი
და ჩემს სამშობლოს ასხურის
როგორც თაფლი და შუკარი.

შემდეგ ხტოცხლის ღამაზ ხეს
როცა ფოთლები დასცვივა,
მეც წავალ, რადგან სხვებზეთი
ჩვეულებრივი კაცი ვარ!

ანგურის სიფრთხილი

პირველად იგი იყო ოცნება,
იგი ოცნება იქცა ფიქრებად,
ფიქრები იგი იწვა სიტყვებად,
იგი სიტყვები იქნა წიგნებად.

წიგნებმა ფრთები შეისხეს მალთი,
მიმოიფიქრნენ ქვეყნის კიდევანს;
გულები ხდება გრავალის ძალის,
სულს ღიღვის ციცილი წაეციდებია.

და ხალხმა მუშტი შენარია მალთა,
სასახლის კარმა დაიწყო მსხვრევა,
იმ დიდი ზამთრის ყინული გაღვდა
და გაჯავსულმა გამოიშუტა.

შერეა „აგრორამ“ ლაიმიტებარა
და ჩაუშინოვრად გადმოღდა კაცი,
თქვა: ემბარა ხალხმა რაც სისხლი ღვარა,
თავისუფლანი ვიქნებით აწი!

თავისუფლებამ ყველა უფლებე
დაუთმო შრომის ადამიანურს,
ქვეყნა შრის შუკს დაუფლებია,
გმირობის გზაზე იწყებს სიარულს.

ეს გახსენება თავად მწევი,
როცა შეუდეგი ინგურის პირას,
სადაც იწყება ხეანეთის შთები
შღვისკენ დაძრული, როგორც ღომები;

კაცი შეშხია, დაუღლიწა
კლდეები მარად ბნელში მდგომელი;
შეცვიტრი, გზარობ და ეუფლებია
გულს სიამეუე განუწომელი.

მთამ გადახვიოს მთას უნდა მზარი,
გზა გაღუტყან ინგურს ღონიერს;
პირველად თითქოს გაქიდა ხარი,
ბიძგის ნებაზე დაიყოლიეს.

მე ვხედავ ყველგან მდიდვარე გულებს,
დაძრულად კუნთებს, მოქნილად მკლავებს;
ჩვეუი გმირული შრომა გუგუნებს,
მითეს შესვივან და ღამეს ჭკლავენ.

წული ციცილს აქრობს,
აქ კი ციცილს აჩენს,
თხილები ძველი რამ შეუცვალა?
— აი იმ მრავალ ოცნების, ფიქრის,
სიტყვებისა და წიგნების ძალაში!

შენ გაიხარე, სამშობლოს შთებო,
ტყუო, მინდროს, ბაღო, ვენახო,
ადამიანის სულის ამგზნენი
რათა სიცოცხლის მზე მოვეჯახლოს!

ხეანეთის შთები მოგვავს ქაუზანის
და მჩვენება: უნდა დგახ კაცი
და მზე არასდროს დაიარდლებს,
რადგან გვანახელა მთათა გარდევია
და სტიქიათა დამორჩილებია!

მე შენს ნატვრასში

მე შენს ნატვრასში ვათენ-ვალამბი,
ცხრა მთა თუ ცხრა ზღვა გავშორებრებს;
ხანდახან ჩუმად ცრემლიც დავღვარე,
მაგრამ ნუგეში ვერსად ვიშოვებ.

სინამრთი მინც მჩვენენ ერთხელ,
შენი ხატება დამალოცვინებ,
მერე თვალბის ციცილით დამსტყუებ
ვინდ შემიწყერი, ვინდ შემიმციენ.

ოღონდ შორიდან გამომცხადებ,
გულს მაგრძობინებ იების უფნა;
სიცოცხლის გავცვიდე ერთ შეგ მერცხალზე,
რომ შენს სახლს წინ შემეძღვოს ფრენა.

ყველა წაშლად უტამბო,
ყველა ტკივილის დამაყურებო,
მინდა შენი შოთი სული ამეხსოს
და მერე სიკვიდლს მუშტი ვუჩენიწი!

შენი ღიმილი

შენი ღიმილი მე მართლა მომწონს,
მე მართლა მიყვარს შენი თვალები...
და გულში ჩუმიდ გაჩენილ კოცონს
არ ვერიდებო, არ ვერცაძლები.

პირიქით, მისმა ღიმილმა სინათლემ
გაკალოს გზები ჩემი მუყოდის...
და ამ იმედებს თუ გამიმართლებს,
გულში გაჩნდება ძალა ფოლდის.

მე შენით მინდა სიცოცხლის ჩემს
უკანასკნელ წლები ავანთო,
გავშალო გული, როგორც ედემში,
და შენი ბაგის ხანგეთ დავაირო.

და სანამ ქვეყნად ცოცხლად ვარ კიდევ
და სანამ გული ვნებთი მდღევარებს,
ამ ქვეყანაზე სიამეს ვმოკიდებო,
მდღევარების შეწვევით მწვერვალებს!

შენი თვალები მე მართლა მომწონს,
მე მართლა მიყვარს შენი ღიმილი...
და მზარია, რომ შენმა ტრფობამ
კვლავ გამიჩინა გულის ტკივილი!

ასე ზეგონა, ჩემი ბავშვობა სადღაც, უსივრცო დროს მიღმა დარჩა. მრავალი დღე, ასდევ სიხარულითა თუ მწუხარებით, გადვრჩევილია, მრავალს ეკავაო წაიხსოვება მესივრებაში, მაგრამ ერთი, რომელზეც უნდა ვაიძულო, ახსოვდეს დამეფიწებდა.

მამინე, პატარა, უზარუნველმა ბიჭმა პირველად ვიგრძინე რა ზღადა სიყვარული დღეს დღესა და შევლს შორის.

ამი ახალი დამთავრებული იყო. მართალია თხარათ, წელი არც მასისვე ზუსტად. ბებიასთან და ბაბუასთან ვიყავი სტუმრად სოფელში. მთელი დღეები ფეხშიშველად დატარებულნი, ტოლბოთი ვიბანობდი. ვხანაობდი მდინარეში, ვიჭერდი ღორებს, მაგრამ ყველაფერს მაინც ბაბუა ქრისტიანობისათვის ყოფნა მერჩივნა. ვაწმებული მჭავდა მოხუცი. ხან წინ გადავტრებოდი, ხან უკან. მეტყველად ხოლმე: ესეიერი მიხერჯია, და ელაკარა, მოსიყვარე შედღვიან ხომ არა ხარია!

ამ საღამოს, ყველასთან ერთად დავდი, თბილისიდან მამა ჩამოვიდა. დღის წერილი და სახე-ჭრები ჩამომიტანა. ახალი თვირი ფესსაცხლის დანახაზე თვალნი გამიხრწინდა. მაშინათვე ჩავიცი და ახარ მინდობა ვაგზავდა, ნება რომ მოეცა, ლიგონში ასე ჩავეწვიოდი.

ასეთი რამეები იმ წლებში ვერ კიდევ იშვიათი იყო.

მიხუტებმა უზომოდ ვიხარე. სამი ვაიცი თორი გამიხარდეს, მაგრამ ეს ერთი შეგონარა. იმისი იშვი წავიდნენ და აღარ მობრუნებულან. ბაბუა ზურგზე ხელს უთავიანებდა მამას და დაეფარეო სიამაყით ამბობდა:

— ოჸო, პოლ! ჩამოვიდა ჩემი ლომივით ყაძახი ბებია! თბილისი ვაბოლა და ქალსთვის შეუფერებელი ბოხი მხითი თქვა:

— ეჸ! ნეტავ ჩემი უფროსი ბიჭებიც აქ იყვნენ როგორ უკვლავო ვაგრძელებ. ნაშრომი მაინც შეგონარეხეთა. სულ სესიანარი გული მექნებოდა.

ვახშობის შემდეგ მამამ, დალილო ვარო, თქვა და ოვანი წავიდა დსამინებლად. ბაბუა ღონისხა ვან ვარინადა შეტეტიკეფული იყო. ყველიდან ნაკვერჩხალა აიღო, ყალიბის მოკლედა და იმ ადამიანით, რომელიც თვის თათთან სიუბარს არის შეგონარა, დაწყო:

— გამიხარდა ირავლის ჩამოსვლა. რა ხანია ჩვენსკენ არ მოხედეს... ძალიან ვამიხარებ... — მერე რაბოლნიც მე მომბრუნუნდა: — ასეა, ბაბა... მე მამაშენი მიყვარს, მამა—შენ, მერე შენც ვაგვარება შენი ბატარები, იმბოტო, რომ აგრე დღედავნი დამამდებულს. ამა რა გვეინა!

მე ცხვირი სახელოზე სრუტუნით შევიბოვი და არაფერი ვუბასუხე.

ამ რა უნდა მეტივა. ბებიას ყველა ამოყვია და თვარები ვეღარ მიმეწვეტა მისთვის. მოკლეს, როგორც იქნა, მიმხვდა. არც შეუთხოვდეს ეს. თითო, თბილი ყველი ჩამიღო ხელსაღივლი.

— ნეტარა—ქალი — თქვე წამოიჭრა ბაბუამ, — ვაი—ფეხი ჩამოვივიდა. მასზე უფროსი ხის მოხელი? დავკალით ის ხბო, დაბატონით მუხობლები.

— ბიჭებს, ბებერიო, უფროსი ბიჭებს მოეცო უთხოველი მტერი დავგინესქ — ვაგვიბნო მოხუცი ბებია.

მეორე დღეს, დილადაიან, ფეხზე ვიყავი. ავიდნად კიბეზე ჩამოვინდა დამზარა. მოაქრინა ავე-

და და აქიდან ჩამოვტი. ნაშისაგან ფეხები დასისევდა. ბაბუა ქრისტიანობის დანახაზე თვალნი გამიხრწინდა. მაშინათვე ჩავიცი და ახარ მინდობა ვაგზავდა, ნება რომ მოეცა, ლიგონში ასე ჩავეწვიოდი.

ბებიას ძროხა უკვე მოეწველა და საძოვარზე, ეხის გარეთ მიფრებოდა. ჩორო — ხას ვეძახობით მას უღამარო დრუნის ვამა — ჩორტობდა.

— შენ შეგვამა მამალმა გელამ, შე მიწე ვასახეობი, შენა! — იწყებულბოდა ბებიამ. ხბო, როგორც ბაბუას უნდა დავლა, ვითიმი აქ არაფერი იყო, მიწირიში დაკუნტრულობდა. სულ მალე ბაბუამ და მამამ წამოაქეთეს და თვალგანმდოკარული ბოჩოლა საცოდავად ახეველდა. ბაბუას ისეთი იყო უნდა დავლა, რომ ჩემს უკან ხბორი, რაღაც ვახელებული სულიერის ცხელი სიუბევა ვიგრძინე. შემეშინდა და გვერდზე ვაბტი. ჩორი იყო უფროსი, პირილა თვლებით გამტრბოდა. უკან ფეხებზე თბილიად სდიოდა სისხლი. ცეცხლა, რაუცა ქვის დობი, სამეტიკეფო ხიბლის რომი ვახიხა, გვიმარარია, მაშინ დაიხანა. ჩორი მივარდა შევლს და აღერსი დაწყო. ლოკავა.

— შენც ვაგვარს, სულწამეფული, შევილი — თქვა ბებია! და მეკრეხე ლოკავა ხელა.

— ბები, ნუ დავლაყო! — შევეხვეწე.

— უფროსი მოკითხე, ბატონი!

— ბაბუ... ძალიან, ძალიან ვაბოხო...

— შენვენი, ბებიო! — ჩაიბურტუნა მამა პასუხად და თყო მოიტანა.

— არ მოკავებებენი, არა...

— მე ვერ თ არა უფროსი ამ სახლში? მომამოხრით ეს რღაბი! — იღრიალა ბაბუამ.

— კაიბი, ნუ გვიშლი ხელს! — დღევანებით მიხიხა მამამ.

ბაბუე ჩორის თყოი მოამა და დიდს ვაიავ-

ლაბით ვაიხარია სანახად უკან. მეც, ჩორის გვერდით, სანახად ჩამოვიცი. არ შეძელიო მენახა, თუ როგორ დალედნენ ხბოს. წამებდა და მისი ვანწირული ბიჭული ვაგამა. ჩორბი ვაიხარო თუ არა ხს, ერთი დამხეხობდა და მთელი ძალით ვაიხარო. მეგონა, თყოი ვაიყვებოდა, მაგრამ არა. შემდეგ ვაიყვებულიო დავეცა, დილა, ვაიხარეფი თვალნიდან საბოთრის იღნა კრეცხალი ცრელები დასცვიდა.

პირტუცე ადამიანით ტრობდა. პირველი დამოთვითი მომეგინა ყელში. ბაბუე შემეშალა და ასე მეგონა არასოდეს მიმომხრუნებლამეთი მასზე იყო. სიცილი პირველად ვახებ. აღბათ, ამიტომ იყო ჩემი სულს თვალნი სიმი შევიარა მან. დაკვლულს ხორცს ვბილივი ვერ დავაგარე.

საღამოს ვიან დაფექი, მაგრამ არ დამებინა. ძილის წინ, როგორც ყოველთვის, ბაბუა სანახად თობიში შევივიდა. ბატის წინ დავა. წინდა ვირი ვეღოს აფიბაქის ზედიდა სიმშვიდის მომეგებლო ვკვიანერი თვალნი ვაგამოხეებოდა. მეფეგნებოდა, რომ აკოვოს შემელა ძალზე წავადე მეწესივლ ვეგასიმე შელის. ღონიდა ამ უკანასკნელს ახურგბილი ვფერი ჰქონდა.

— წინდათ ვირივ, ნუ მოკვლე წყლობას უფელურ ადამიანს. დღივარ ხედიანისაგან ყველი სურული — ამ სიტყვას ასე ვაგმობდებოდა ის, — ცხველი ცხველობას და ადამიანი ადამიანისა შესწირი! თუ ჩემი ბებემა სადმე ცოცხლები არიან, დამიბრუნე!

ბაბუე ისეთი მოწვეული ლოკვობდა, რომ ვაიციფიქ: დღებით თუ მართლა არსებობს ვეყენი, ვიბოლბე მაინც რატომ არ შემიძინა მოხუცე ვენებლამეთი. შემდეგ ბაბუა ირავე მუსულე ვეგნებნი დავუვა და ასე იყო ვიყავა ხანს. ბებიათვ ლოკვა. პიპარად რაიც მიკვლე ვიბურტუნებდა. მამა არ შეძლო ვერწუნა, მაგრამ საესეებით არც იმანი იყო დაევირბული, რომ ყოველივეს თუ უმართებელი და უახრი იყო.

ღამით მე ვკვლე ჩორბზე ვფრებობდი. ბაბუეც, მიკვირდა, ვითიან შეუბრალებული, სხვას რალ სთხვოდა თვალისა. მეორე დღესაც არ ვამიბოდა მისთვის ხმა, მაგრამ მოტყული, როცა ხბოს ტრტასიან ძალზე კარგი შეიღვლსარი ვეგონებოდა.

— ბაბუ, შენ ჩემი დამტრებელი ვეგონებოდა. ნუ, ნუ ვაგმებებნი. გულს ნუ მაკეთე! — მიიხარა მამა.

— არ ვკვლავობა!

— აჸ! ასე! თუ ბაბა... მაგრამ რას იზამე! ამაზე ხდობდა ვაკვირდა არ ხდობდეს ნეტე! — აქ ის ჩაიფრება. თითქოს ძალზე უტრბოს საიქმელების მომეგებდა. — რა უნდათა ჩვენგან იმ წყუელს, რას ვეგონებდენ!

მე არაფერი მიმეგინა. უზარო თვალნი ბავყურბნი შორს სოფლის ვაგამა ხს. სცლიდა. ბაბუა თუ მანიც ვაბაკობდა. მისთვის ხელს ერთი იყო, ვენებნი თუ არა. ვახებრებოდა ცხველებს, შევარებოდა, შუგს და სავითრე ვკვლავდეს.

უკვამ თბილირად სთხვობის ლაწალური მოგვეგნა. მოხუცების ხბორდა პარადნენ ხოლმე ხილს. ამიტომ ბაბუე სწრაფად ვეგონარა ვევიციენ, თან ვაგზავდა ბოხი მხით ვიყვირდა:

— ეჸ, ბები!

— ეჸე! ჰეტი! — წრაიხანა მხით მეც მიეგმა! ბაბუას, როგორ მიწილდა ტრლი დამეტირა, მაგრამ იმ აქიბაიენ აღიბრებდა.

ღრუბლებით დაფარული ზეცა, ხვავიანდ თოვად. დროდადრო ხაიდან-
 ლეც წამოსული ქარი ვანტლებების ბუჩქს ატრიალებდა. ვუბოლო ვახაზოვლი
 სულ ახლოს მხვარბდა. გზაზე ტატიბი მიმავალი მუშაობი ხახუზე ხლებნი-
 ფარბებდა შეჩერდებოდა, სულს მოითქამდა, შერე ისევ აუუცემოდა აღმართს.
 ზოგჯერ წაფრთხილებდა კიდევ, პალდის დაფრულე კალხის ვაინფილი ხე-
 ლითით დაფრთხივავდა და ისევ წედა, ამავე აუუცემოდა ვაცალვად გზას. სა-
 ლამდეო ქარი კიდევ დიდი მანძილთ იყო, დაღმამებს ეს აღმართ უღელდ რა. ვუ-
 ლეც მთებ მარად ჰქონდა, წაყნის აუღელვად მთაივებდა.

„ნახ, შენ იცი, ბავშვა, ახლაც იყო თუ იქნებოდა!“ — თითქმის ახლაც ჩახეი-
 და დაქვარული ქალიშვილს სერცხა რჩინარების სიტყვებდა.
 ასხვდებოდა პირველი შეხვედრა სერცხასთან. ნადიადა ლომთაიბის ვაინს
 თითქმის წელის ექნებოდა. სახალხის მოქრობითა ჩახებნს მისი ძმები —
 შალვა, მანანია, ციხე, კახიანი და ისიც ძმების კვალს ვახვავ. ვურჩის შორე-
 ლთ სოფელდად ბაქოში ამოყო იგი. აქ მთელი რეგულატორები წერიბთა და
 1919 წელს პარტიბის წერიბს ვახდა. 1920 წელსდა ქართლთ მოღვლევეების ში-
 რი ბაქოში ჩამოკლებულ პირველ მუშურ-ღვლებურ ქართლ პოლიტი ნადია-
 დთა წერა-კითხვას ახვადღვად მეზნობრებს, მიკინდა მათთან პარტიბის მარ-
 თობი სიტყვა, იყო მგზნებარე ავტობარია.

იმ ხანებში ნადიადა სერცხე ვამბობდა. ვამბობმედღმა რეგულატო-
 რებიდა დავეიცრებოდა ღლითით შეთავაღვარე ქალიშვილი.

— აი, თურქ რეგულირ უფობღვარე! — უსიანდ, ვახხვადღვა... ასხვებინ
 სიგარბოვდა ამხვად რეგულატორს. ჩვენი აზრთა დავყოფინებოდა ვიგზნავარით
 სიგარბოვოლი. იმ ბეჭრთა ვახვარბოვოდა. დიდი მუშაობთ მოვლეთით. პარტი-
 ბურ მუშებთან უნდა დავამყაროთ კავშირი. სიფრთხილ ვმართებთ. ხომ არ
 გეზნობოთ?!

— კომუნისტის დარბოვლებს არ უნდა ეწინაფიბო, ვავამართლებდ თქვენს
 წელიბთ, ამხვარე სერცხე! — მხნედ უბახვბო ნადიადა.

რჩევად-დაჩრებების, მოითხოვების შემდეგ ნადიადას საქართველოვბსაცენ
 აიღო ვგზო. იანსულთ ამხვანავებთ. არალღვარეობი კრებუც ვახტარ სოფელ
 ხილსოვითა, მოსე ცხობის ნაწიში. სერცხე რეგულატორის დანაბარებთ ჩამო-
 უვრდა ქართველ მოღვლევეებს. კრებბს დაშთავებბთ შემდეგ დამხრებო
 წერილთ მთელი ბათუმთან, მანსულ მიმავალი ბრბოვლებს შესახებ იყო ლ-
 მბაბავა.

... ამ წერილთ მიმავებბს ახლთ დაღვლად, მავარს სულთ ვაუბტებო
 ქალიშვილთ ვაუცალვად თოვლით. ცტბა კიდევ, ცტბაც დ... ჩემი სახელი ვა-
 მომჩნებდა, ჩემი წენა...

„რა ახლთა სახლი, სულ ახლთს, მავარს ეს ობერი გზა რომ არ თავღვ-
 და!“ — ქალიშვილთ ვაინფილი ხლებნი სერცხეს აჩრბოვბდა. ისევ ხვავიანდ თოვს, თოვ-
 ლით წაწალთ ვაცალვად ბოლოყო, ვადანაწრობა. აქა-იქ აწინთ სინათლედ, და-
 ლამდა...

„შერი რა, სახელიც აქვთ... მღერე მივავ... ფეხბის დაბობბილას დიდბ,
 ცეცხლთან დამხვებ...“

ფაქრბი ვარბოვდ ჩქარბ, ღლითიბი ნახებების ხმა მოსენ, ხნენდა ვადა-
 იქბა. ურცხობთ თოვლი მის გვერდით ვაცალვად, ვუსწორბდა და ყახალხობი სა-
 ხეშეშეხვებლბა შიხ ურთთან ურბრბდა!

— ვვარდილები დავეცხებენ. შინ არ ვათიბი დავი! — თქვა ეს და უკან-
 მოხვდებოდა ვნავარბი გზა. ქალიშვილ წელიც ვაწერიდა. ვარც ვახლ-
 ხბოდა ვრბობდა, ავარც მინლობს არც სულღვარე ვუხვებდა მოქრობ. თოვს ვრე-
 ლო. მოხარე ამოსულყო. ქალიბთა თოვლს და მთებში წყერე ვრედივობ
 მიხანდა რჩევად იყველეობი. ქალიშვილბა მახვარბოვბსაცენ პალდის ვახ
 სულ მღერე სიტყვებში.

— ხისბ ბურბა, იცხენა ჩემს ბავარბას! — ისინდა ვრბხიბარა სახლიდან,
 აკვინა რჩევად, ჩველი ტრბობს ეტყვებდა ვედებობივად.

— ნანა, ნანანა... — ხისბ უღვადღვებდა დიდბ.

სახეზე მიხვებოდა მოცინბ ნადებსა, მავარს უცხად კვლავ დიბიბა, სიფრ-
 თილეს რბივლებს ივარბო, ვიდეც კვლბში რომ ჩადებოვბოდა... არა, ეს არ იყო
 მახვითი შეხვარბებული მუშავრი, ეს იყო მღვარბი. ფეხს აუჩქარა. მახლოვლ
 ტრბო შევიდა. საწმად სახლს ამოვარბა. ვადარბა. მღვარბა მღვარბა ვკვლი,
 მავარს ნადებს მივგად, რომ მისი აქ დარჩენა არ შეიძლებოდა.

ისევ გზა, ისევ იოვლი, ისევ ღამე, ვარცკვლებობი ვებეღლო ცივო, მო-
 რბივლებული ზეცა...

რბგარეცხი, ხაღვრა ცრბითი, დღის ათი საათი ექნებოდა, ბიბას, იხარს
 ვახლოვლვებდა, კარბზე რომ მთავრებოდა. იახინბს კარბი ვალო. თოვლი
 ამოვავრბოდა, კარბზედღვ ვულშობრბობენი დავცო ნადებთ.

ღმრეზე რომ მოვლად და ღამებზე, ისევ ვახხვბენ ვაუთი ვულბთ. ივარბ-
 ულბო, ვვარცხობებო აქაც მოვინებებდი. ასეც მოხდა, მავარს ნადებს უკვე ზეო-
 ლითით იყო. აქეთ-იქით დარბრწუნდ ვვარდივობი, ყველად ღებებდენ. მავარბის
 ხანშობების ხანშობების თავდად ასაცილებლად რჩინარბთიმ ნადებლთა ვა-
 დამღვად იღობრბთ მამღვამეს დავაღვად. იღობრბმა ნადებთა თხობამურბობით
 ზოვის გზას ვაუთენა. ორ ღამეს იარბს. დღისობ ხნდო რახებებო მთელიღ-
 ვენ. მესამე ღამეს მიავლენ დამოხეულ ადგობს. იქ, ხამხარის მავლ მთათ
 ვრბობებო მახვარბი სოფელში დიღვად მტრის თვალს ნადებთა. ვერც იქ
 მოხვებდა, ბრბილსბათვის მამღვამეს სოფლის შრომებლებს. რბცა შრომებლბა,
 ფაქრბთა იციბივებოდა. მოუთმენელი მოღლითინ ვახვარბებდა დროვღვლ
 გზას. და აი, ერთ ღღეს დანახა, რომ ვახხვებობი მოჭრბდა მარბობა, მარ-
 ხილში ფეხზე იფხვ იღობრბთ მამღვამეს, ხელში ვაუთი ეტარბ და ხახვებდა-
 ბრულ მთავარბობებო.

— ვავამარბეოთ, ნადიადა, ვავამარბეოთ! ისობიბის თაზე წითელი დრო-
 ხბ ფრბილბებს!

იმ ღამობს ნათელი მოხვბს ახლთ დავწმობილდ რეგულატორებიბის
 ნადიადა ცენბობის ასულ ლომთაიბის მოხუცებულბობს.

ნადიადა ლომთაიბის ცტვებრბთ იმ სიღვრებას ვახვბ, რომლის მომბბ-
 ვლბით ხანგებთ მუდამ ხმანახებენ სულში და რბივდ ღამბობს, კარბისხ და დი-
 დობს ვახვარბებოდა დავარბოვარბებდ ადამიბთ.

მედი ცხობიბი

— ობერბ-ტიბიბი არავის ვეგობოთ, არ იფიქ-
 როთ, რომ ოჯახში მამავაციბს სახსენებო ამოწყ-
 და... მიყოლა რბტობლაც ბაბუბთ, შემდეგ ჩაიცი-
 ნა... თუმცა რბდა მამავაცი ვარ აწი. ღმრბობთ ძა-
 ლა აბოლ, ღვინობ აბოლ. ფუი, სიბერის მომავლბს
 წაყლის დრო მოვბდა, ბატონო... — ვან სახლდა-
 ოსტენ ვაინფობი ხელი, — უკვე დობთა ჩემბ მუ-
 ლებბმ უბარბობონს სახლ-კარბს, მავარს სიდ არბოან...
 თუ მომწებოლი ხარბ, მღერე მოილით, მახვარბოთ სხ
 ნუ ვამწებობი! — აქ ეს ვახხვებდა. მერე ცას შეხვ-
 და და თქვა: — ო, ღმრბობი შენი აბრბილბი ქობი-
 ბე! თუ სდებ ვაქვს სამბარბილდ, დამბორუნე ისინი
 და თუნდაც იმ დღესვე მომკვლი!

შემდეგ თითქმის ღიბმა სიმბიმეც ვასწავტობო,
 წელიც მოხიბარ და ტატიბი ვანვარბობ გზა.

ბაბუბს მწეუბარბ თვლებბმა ძალზე მოიხვარბეს
 ყობის თვალბობ.

• • •

მოხუცებთ სიცოცხლს უკანსაყენლ დღებლ მო-
 ლეოდნენ შევლებს, მავარს ამოღ... ბაბუთა ჩქარბ
 ვარბივადებოდა. სულ მავლ ეს ბებბთა მახვავა.

ახლ მწერბა, რომებზეც ცხობობდა ჩემი პა-
 პის პაპის პაპს არავის არ ცხობობს. მე ვაქლში
 ვავებარბედ. მთავარღვლებულ ქუჩებზე ვარ შევვა-
 რბებოდა. მაცყო წვეტებწვეტებოდა, ახუ რბგარბეც მა-
 მბ დამცინის ხოლზე, ვვინებინბთი ფესხსებელი და
 რუსთველზე ვცხობობ.

ვირვალა იმინავალა

რატომ არ მღერის?

ბერტენ მომღერალ კალს — ფასულ.

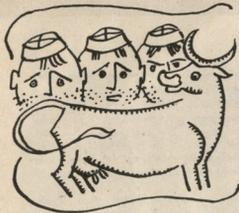
მახსოვს, მამღერობი
 ვარცკვლებდი, მთავარბეც
 ღვადვარბე, ტალღებზე
 საყვარელ ქარბზე
 მახსოვს, მამღერობი
 შუბს და მწვერვალზე,
 მწვანე ვახვარბებო,
 ქუხილზე, ელვავზე;
 ხელდაწმენებოდა
 შრომანის ობრბითი
 იმ პირველ ამბარზე,
 მახსოვს, მამღერობი,
 რბგარბე მამღერობი

მთხარბი, მთხარბი —
 ვერც ხვად ვარბობებბ
 რატომ არ უმღერბ
 მარბობდ-ღვებობებბ?
 უნ შერბ...
 ვგას კვლბ
 ვინად და ქარბუბად,
 უნ შერბ...
 მტრბის კი
 ვარბობილ დამბევა.
 უნ შერბი —
 იქ, სადღე
 სიღვრბობის ფრბთობა.
 უნ შერბი —
 ვმარბი კი
 ბობრბობი ვყვებობბ.

ახლთ ვეცხობებ
 და რბხვბს ვაღვრებ:
 რატომ არ მამღერბ
 ვმარბობის სიმღერებბ?
 რატომ აღარ მღერბ
 დღატანულ მამულზე,
 ბრბილბებზე, ხახვებზე
 ცრბებობთ ნამულზე?

იცხად — ზე აწადლ
 საწმობლის დიდბბს
 სიმღერბ ახვით
 არა, არ სჭირბდებბ
 არა, არ სჭირბდებბ.

თარგმნა ნახო კილასონიბსი.

საქართველო საქანის მთაწა

მოთაქმე

მოგვლას წყარო

გიორგი ლომიძის პეტროპოლის რედაქციის წარმომადგენლის წყარო შეტრეპევი

გასტროლები — ეს კარგი და საბატო სემეა, ოლითაგვე მღებული და დამკვიდრებული ვინ მოსთლის რამდენ გასტროლორის დაუროგებია კეთილი სხეული და მოგონება იმ ადგილებში, სადაც ის ჩასულა.

მაგრამ არიან სხვანაირი „გასტროლები“.

საგარეოებმა — თეიმურაზ ივანიშვილმა, ივანე გურგენაშვილმა და თბილისელმა ალექსი ვუდარაძემღა შეადგინეს ანამსილი და ჩვენსკენ, გორისაკენ გადაწყვეტილ წამოსვლა.

ის მშინითი, ივითხები. თეო, ივანე და ალექსი ყასბები არიან. იქნებ გორელი ყასბებისათვის უნდოდათ გამოცდებმა გაცხოვრებით? მაგრამ არა! აქურტებიც საკმაოდ ჩაწველი და გამოცდილი არიან.

მაშ რა მიზანი ჰქონდათ?

მთავალმა გასტროლორებმა ერთ დღეს ბაზრის ყრუ კუთხეში მოიკადრეს თავი.

— ბარჯა ხელიდან არ უნდა წავიციდეს! — თქვა ალექსიმ, რომელიც თავის მეგობრებში ყველაზე ჭკვიან კაცად ითვლებოდა.

— ჰო, თქვი, რა გინდა? — ჰკითხა თავის „ბრძენ“ მეგობარს თეიმურაზმა.

— გორის სოფლებში უნდა წავიდეო? — განაგრძობდა ალექსიმ.

— მაშ — ახლა კი მიუხედავ ივანე. — მეც მინახავს, იგრეთი საქონელია როგორც ლედი, რომ დღიდან მიწის ვეგანი გაქვს.

თქვეს და აღიარა დაყოფებით. გამომგზავნენ გორისაკენ.

იმ დღეს კუნძულები სიბნელე იყო, ბტნის შიის საძოვრებზე ალექსი და თეიმურაზი უჩინაშინებლად იტყნენ. უჭირდათ, ძალიან უჭირდათ, მაგრამ თავისი გაიტანეს, ზედღლეულის კოლმურტრების მსხვილფეხა საქონლის წიგრიდან ეტყის სულ გაიკრეს.

მუღვარებისთანავე თვალზე რული არ მიკარებია იმ დღეს ივანეს, და როცა თავის ენოში სამი მუსუნარი ხარი დინახა, სახე ვეგნადრა, გაღსილი დანის ხელსაწყო უსვია დაიწყო.

დალაბრობს ეშმაკმა, ვინ გათვალა გზაში ის ბებები! თუ ეს ასე არ იყო, მაშ, როგორ აღმოჩნდა მათ ბინებში ასე ჩქარა მილიციის ვორის რაიგანყოფილების მუშაყთა ჩვეულება. სამი მეგობარი კვლავ გორში აღმოჩნდნენ, მხოლოდ ამჟერად როგორც პატრირები.

აქ კი დაიწყო გამოკითხვა — სახელი, ვაჯრი, მამის სახელი... ერთი სიტყვით, როგორც წესია. პოლიპოლიცევი ბიჭიო გაუხინას და კაბიტან სულყო გორიშემოსის მიულოდნელ კითხვებზე ამ ვეგულს ჭერი მაგრად ვეჭირათ თავი. მერც ის იყო, თეიმურაზმა სულუქითი თქვა:

— უფროსო, რა შუაში ვარ, ვეუღდარიო რომ მე მზარაღებმა. მაშ, ისიც მე ვარ, ლექსამ და ვანამ რომ თანების ბისლებიდან თითხმებერ ძროხა და თეთრი წყაროდან ათი სული კამერი ჩამოტყავს!

— ტყუილია, ისინი მაგას არ იყადებდნენ! — მკვებელ მუეო ბიჭიო ვებუნიათ თეიმურაზს.

— რა არის ტყუილი, უფროსო?

— ისეთ რამეს ამბობ, რასაც ვერ დაბატკიცებ, — ციცხლებზე ნავით გადასულსა სულყო გორიშემოსა.

— მაშ, ვერ დაბატკიცებ? — ვეუღლისდა თეიმურაზი.

— ვერა!

— მაშ, კარგი, წადით საგარეოში, აღით ჩემი სახლის სტვენზე, იქ რომ ოლითაგვი გამარჯობა საქონლის ტყავი დავტყდებოდა, მაშინ რაღას იტყვით? — თქვა თეიმურაზმა ნინისმკვებით.

მეგობრები ისევ შეხვედრეს ერთმანეთს.

— მოიცა, მოიცა, — დაიწყო გურგენაშვილმა, — გარდახნიდან რომ ორი ტყენი და თერმობტი ძროხა წამოასხა შეუადამისა, იქ ვინ იყო, მე თუ შენი? თუღლოთაროდან სამოქალაქიო სული ტყენი რომ ჩამოტყდა, რაობო მაგავთ არავფერს დაბატკიცა! — და კიდევ ბეგრი საინტერესო რამ მოსწონდა მათ მერტვეულ ბავებში.

ღლებში გადიოდა, ბებები დამწვიდნენ, შერიგდნენ, დაწყნარდნენ; ბოლოს გამომიხვედრებლა შალვა ხილურებმა ისინი ერთად მოაიყვანა. ახლა ისინი, ცოტა არ იყოს, უფრო ფხიზელი თვალით გასცქერიდნენ თავიდან წარსულ საქმეებს.

რა დათუთული ამინდ დაგვხვდა ცხელი მზითა და ცხელი ქარებით! მე გოგონს წყაროს მოწინავე ახლავ და მის სიგრილეს შევედარებო.

ასე დნებოდა მზე იქნებ მაშინ და არ ცხრებოდა ქარი წაშითაც, როცა მგონანი — ბებერი ბავშვი — შუხლს იგრებოდა წყაროს წყალითა.

ყო რღებმა მართლა მეფერი ვულუზე მდინარის ფიხე ბრძანებით, თავისი — დახინი აქვებულა, ამბობებულა სუფრა წყავდებით.

სტუმარს ღვინის ხმა განა ცნდება! უცებ სხვაგვარის გახდა გუნებისა და წყაროს წყალით ჩააღვრებოდა მზე, სუარყოლი, მაღალი ბუნების...

წავიდა ტრფობის იხარგარითა, გულზე სიცოცხლეგადანამტერი, ქარელში დარბა ბებრების ჩრდილი და გოგონს წყარო — მღერების ცრემლი.

რა დათუთული ამინდ დაგვხვდა ცხელი მზითა და ცხელი ქარებით! მე გოგონს წყაროს მოწინავე ახლავ და მის სიგრილეს შევედარებო.

რა მოკვამნიძი

განბით იხახის ჰრეპინობლო და სიწვანეში დაკარგულ ენოს ჰყავს მხისგამტევი და მუზობლო.

ყვინთავს ფრინველი და აკობად ფეხზე ამ დლით ამგვარს, სუყველას სინინავს და შეუღულდა საფრაველ წაილს, გუად მიდის ისიქის ურეცეცა ზავით, მუღდა ისიქის რომ წა-წა

წაილს, რაც კი შეეძლო და დათვით, შეტყებდა ამ სტებს, ბოლოდაც მუღდა მუში მოწყურად და შავი ხილიც, მივარის ნუ სტებს, სიცოცხლის ურთანა ხახავებულად და მინებოდა...

განბით იხახის ჰრეპინობლო და სიწვანეში დაკარგულ ენოს ჰყავს მხისგამტევი და მუზობლო.

— ზომ გუენებოლით, რომ გორში ნუ წავალ-მეთქი! + წამოიწყო ალექსიმ.

— შე მუღრეფო, მაშ ჩემს საკუთარ ძროხას ზომ არ დატყავდი?! — უბასუხა ივანემ.

— არა უნდას რა, — დაამწვიდა მშობლები თეიმურაზმა, — ბეგრი-ბეგრი თხუთმეტ-თხუთმეტე დაგვიგორიო... კალიონის ექიმებს დავაწერინებთ, რომ შიმშილ ავაღ ვარი, თავარი ვეუტყვა, აიღუნენ და გამოგვარკვენ გაიფო. მერე დეიტრეცლებში ბაზარი აქ არ არი?

— ეგ, ბაზრის გული ვიღას აქვს, — ოხრავს ივანე, — წუხელ ცული სიზმარი ენახე, კიბეზე ავდიდო, სასამართლოს კიბე იყო... სიზმარი, აღბათ, მალე აუტყვადლებთ უიბილო გასტროლორებს.

შალვა ბანიშვილი
კ. გორი.

ი. ს. ჯუ რ ბ ე ნ ე ჯ ი

დაბადებიდან 150 წლის უმსრულეაბის ბაზოი

„ლექსები პირობა“ — ი. ტურვენიეს გარდაცვლების შემდეგ ახლი საბრძოლო საბრძოლო მანქანა მინი მინიატურების ქრუსტის ფოთის ტურვენიეს უსწრაფად მითა პირობის სიტყვა, ნინაჰეს: „მოხედავლობისა“.

უკვერია, აღიპა, იმას გულისხმობდა, რომ ეს ნანგრევების ნანდერლობისა ქონდა, რომელიც, იმინი, მინარაღე, სიცივისის ბოლო წლებში აქვს დარწმობი, მანინ, თანდას კვეთ მითავაღიე ქონდა დიდ სამყურთა ვა.

„სენილია“ — ამანი თითქმის ერთგავი მოგონებება და მოხედობაჲც იმისი მკაცრი დიდ შერატა ან შემოსებობის ტრესობა სრულიდ არავიდე აქვს მოსაზრებეშელს. პირითი, თოთილი მინიატურა მთრახა მართალიტა წარმოადგენს. იმინი ამხუციეზ და ღრუბის მამბებე მდომარე ღრუბელ ღრუბელეზ.

ტურვენიეს მინიატურები დიდი მკვიდრობის აღმტრავიან. იმინი მკითხველას გულს უნი მაღალ ადამიანურ ერთგობებს აღმოცენებს.

ფოთისის შორის იმინი უნდალა. მინიატურება მათი მინარინი სინაჲდელს, მუცელეზ უნდა ვინა. ანდას არათოქი უნდაგები, საბოკანი ხანადილ და პრის სიბრძნისთან თრესწულე და უნდაგობებს, რაც მინიატურების მრვეგვარად წარმოადგენს.

საკრებების „ლექსები პირობა“ უდასრულე ერთგობა ხასიათისა და, ამხე დრის, ტურვენიეს მღრნელობა აქვს. თვის მინიატურებში შერალო ვახაჲდობაში ცხოვრების აე-გერეჲ, ადამიანის სიციხლის დინინეზებუგზა, ზუნების სიბინებეზ და

უყოლიების დაუფურან სურბის გაღვის ხოლზე თქვენ წინაშე მსაღვრელად გამოცევილი სახეებისა და უნდად მზრენილი დეტალების მრავლობა.

გადამატებელი არაგრა იმინი, რთი ტურვენიეს სიტყვით გამო ირყვენ „პირობისა“ ჰანდარეგია. ამ შირი გამოკერიული გზაგზიბობის აღწენს ის თვის მინიატურები. კიბობობში, დიდ, დიდ რთობერებში, მიხუტჲე გებეჲდ და, აქვს ანაბე. თითქმის გერბის მკაცრე წყურის ტრესება — რე ფანსეჲ წყნადეჲდ, აქვს ანაბეზუგზა რე მუცელე სიტყვებს, მუცე მას სარეჲდ და ირყვენ მას, რთიგერეზ ხან ირის ბუნებანი მუცელენ, დაყოლი თავისი მომოსდაღე ვერტი, უნდაგობები და სინარინი.

ი. ტურვენიეს მინიატურების მარგნა არე იფ ადვილი საზეჲ. ერთი პატარა, სურ რაღე ათილე სტიგობინი მინიატურა მინიატურის ნუნარკინი, სურ რაღე რაღე, რომ ირყვენ მისი ელასტიკური დანახეების უნდაგობები, სურ კარე უნდაგობები სხედა. ამის მინეჲ უნდაგობებიც ამ არის, რომ იფიბინე, რომ-ელუგზა მინარე მინარეის ტურვენიეს, მერე ენახე ვახაგანის რინი, რაც უნდა აქვს უნდაგობები მთრესებში მათ, მინეჲ კარეებუე თავის გულეჲს და სხე იფიბინე უნდაგობები.

ამ თარგმანებით მინდა ჩემი პატრებეჲს გამოხატო შერატობაში, რომლის ეკთილიობითა აზრები და მომხილავი სიტყვა გაგებობის წლებიდან შევარდინე.

სამარო კლიმიშინსკი

ჩეი პირობა

როდესაც ჩემთან ქება-დიდება წარმოიტკეპენ ჩრატობების სახელს, თავის აურატებელ შემოსავლებს რომ ათახებს გაიდებს ხოლზე უნდაგობის აღსაჩრებელად, სწუნთა საუკრებლებს და მოსალოთა თამებუარსიბისი, მეუ ვიბე მას და მოხიბული გერბები.

მაგარა, აქ ქებასთან და გულგნლობისთან ერთად, არ შემობნია არ გაივისხენი ერთი ღღაჲც ვლენის თახის, რომელმაც თავის ვახაჲდბულ ქონსი ნახათავი იბოლი გოგინა შევარდა.

— ჩემე თუ ეტეკა აუევაენით, — ამბობს დე-დაქაყი, — უსახარებელი გრობის დაჲგებარება მახსე და ველარ შედგომები მართიდი ვიცილობ, შეჲმინდელ შეჲგუპობით...

— არა ზღაბ... ჩემე მას უმართილობე, უმართლობე... — უსახეს ვლენმა, მხისა ქებაჲა. ვერა, ახლის ვერ მივა ჩრატობა და აგდებომა!

1878 წ. ივლისი.

პირობა

მაირინის „მანდრებს“ ვითხოვლობდი... ამ ადგილზე რომ მივაქრო, ხალეჲ მანგრებისგან აღდარებო ქავის ხოლს იფიბინელები მოყოლე წინადატრებებს წარმოიტკეპას, რაღეკ თითოელად ამბინდა.

სიმ გახსობი... ედღე ღამით ძილი არ მოვადკობრ, დიდ, მარადის გროზობებს შენი ზირობი სული, რომ უნდადავს და ვანერობიბუბად თან გვადს დე-იქებს ის შენი საყურთარ ქორეობებდა.

და, აჲ, აჲ სხვა არა მომავალა... ერთბელ რუხეთი, მოწყურე ცხარე რუხების იარ ვლენს შირის, მხისა და შეღს შირის. ვაჲჲ მბლის აუტანელი შერატეცხოვა მიუეჲნა მახას.

— დაწუტობე, ვახობი, დაწუტობე ეს შენივე ბეღლი — თვიარა მოხატვის ცოლად.

— ბატონო ბრძანებე, ბეღტარა... — დაჯრუბული მთის უსახეს მოხუტება და პირქარა გლი-თხისა: — დე, იმე მტოქროს ვაჲ, რომელიდ შედის თანაწვე მანდრისობებს მახას პირაჲ წყერბების.

ეს წვეთლე „მანდრებს“ შენივეღლები უფრო ხანდინელ მებეღენ.

შევიდა ის-იეთი ადახარა რაღდების თქმა, მაგარამ დახარდაც, სახესე მწეავე ვერი დიდეთ და გერეკა ქეიურბობი.

1878 წ. თებერვალი.

სტოკაჲინს ქანერი

— ოთ თქვენ ვინდაი ძილიან აწუენიროთ და კიდევკ ზიანი მიუაწერო მიწინარაღდებე, — მთხ...

რა უნდათ ძილება ვიფიქრობ, — მზალი დასტობი და ეს უხეგვეფურე სწორედ ის ნადლი და მინე, რომელმაც საყურთარ თანე გრწონით აღმოკრთება ამოაქოთ... და უსახეღურეთი!

ჩერ ერთი — ამის სხევის პილუბები თვიქრობ, რომ თვიორ თქვენ არ გაგინანის ის ნაყო.

შერიკ — თქვენი აღმოკრება შეიძლება ვულწროდელ იქონ... თქვენ საუბრებს ვინდაგდა ველი მოითილი საყურთარ სინების ქეწენა.

თო თქვენ, მაკალითად, რენეგატია არა — უსახეღურეთი მოწინაღმდეგე, რომ მას ბიოპობირი მრწამსი არ გაინდა.

თო თქვენ სული ღამია ხარო, უსახეღურეთი, რომ ღამია წყურად ის არის... ღამია ციციღობა-ციხისა, ვერობისა, სიცოცხლისა!

— შეიძლება ახელეკ უთხობათ: ღამია უღლიო-ბინას! — შენივენე მე.

— იმე უსახეღობა... — მაინეჲ დაშობინა გაიფიქრო.

1878 წ. თებერვალი.

ჩეიკარეგობი

— ეს მოხდა ათხ რევის სეო წელს, — დაწყო ჩემმა ძილება ნარინმა, — აუტრტობის ბრძოლები მის დღეებში. პოლიე, ხალეკ რფეკრაჲ ვახსარობდი, ვანდაგებულე იყო მორავი-პაე.

სახესავე აქრადლული ვტეფონი მოხალბობის ვეწუთება და შეწერობა; იხეჯელ დასახეარეფებურებინდენ თხისი, თუჲცა ჩვენ მათ მოკეჲპირებებად ვითარებოდით.

მე ერთი მომასაზურე, დენსოქი, მუხად, დენდინების წაქეჲე. პატრიოსი და წყინარი კაცი იყო; ბავჲგიბიდან ვინცინიდი და როგორეჲ მებოგობის, ისე ვეცოქობი.

ას, ერთბელ იმ ხანაში, ხალეკ ვეცოქობილი, ჯამად ვეწიობი, დანდდა-ვინება, დროით: ირმ კაცამო მოპირის დიახაღობს და ქურდობა მან ჩემს დენსოქის დახარდა. ეგორი თავს იბოპობილი, მომწმელ მახსებულემა... ის არ მომავრადი, ის ამ გვარ არტამარობის! — ვეცოქობი დენ-ებერწუნება დახახლბის, რომ ეგორი პატრიოსინა, მაგარამ დედაკაც ამის ვავინებეკ არ უნდალა.

უტყარად ჭარხას ცხენებს ბატონე ვახის: ეს თვით მოქარასარადლი მოეწეგარეგობიდა თავის ბატონბი.

წელი მოჲუადა ცხენი მარხარინადლს, თავისიქინდარს, მუტუნს, დაწირებულს, რომელმაც მტარებელს ჩამოიჩრადე ბოლოგები.

დახახლბისა დახახლბის, მაინეჲ ვე ვახელდა ცხენისგან, მუხებულე დუგუბი და თავიშეკვლემა, ვაწყარებულე, მობოთი მხამაღლა ჩვილი ჩემს დენსოქს, თან თისი მისკენ აწვერდა.

— ბატონო გენარალი — უთხრად ის, — თქვენი ბრწუნებობაჲ! თქვენ ვანახეთი დამებმართი მოხედობი! ამ სახლამა განახატვა!

ეგორი ვახებულე დეგა კარის წულბინებელ, კიბი ხელით ეგინა, მკერდს ვაწოქურად და ვეღს იმე ამ მებორკი, მიგრადე ვაწოქურად ჭირდა, როგორც ვეუ-უახ, — და ერთი სიტყვეც არ უთქვანს! შევარდა ის დანახავსე, რომ მოხელ ვენერალიტეტი ქე-ხია შერადე, არ იქნებ ვახეჯა მოხიბობელე უღებულობებს წინაშე, — ეს ის იყო, რომ დგას ჩემი ეგორი და ახახლებებს თავაღებს, სახესეკა ნაყარეობეჲ ვეგებს.

მაჲგარინადლმა დაწუნებულ და კუჭბლ ვადაბეღ და ვეუღობიბულად წაილეღურად: — ჩამო!

დგას ვახეჯებულე ეგორი და კიბინის კრეჲც, ვეგრადენ რომ შეხელე, თვიქრობ იფინის კაცე. მაშინ მაჲგარინადლმა მოწყუებობი ჩილადა-რავა:

— ჩამოღარეგი! — ცხენს დემო ჩეჩე და ვახ ვანაგრა! — ჩერ იხვე წელს, მერე კე მარო თოხარობი. მთელე უტახი მიხევა მას. მოხოლელ ადოქრანება, რომელმაც უნდაგობი შემობტრბადლე, თავლე ვადალოე ეგობს.

ბრძინების არხესებობება შეუდებულე იყო. მაინეჲ სტატეს ხელი ეგარს და ჩამოხარინადლე წაიუფუნე.

აჲ ის ციცახელ-მეგდარეობი გახდა და მხოლოდ ერთი-ორაკრ ლიფს წამოხატება:

— ღვრიგო ჩემი ღვრიგო! — მერიც კი მხარეგობულე! — იფიბინე ღვრიგო, მე არ მიქნია! მწყრად, მწყრად ღირდად ის, როცა შეიხოვებოდა, მე სახარეგობულად შემივაგინა.

ეგორი ეგობს — უფროდელ მე, — რატომ არავიღებო უთხარი ვერეგობა!

— იფიბინე ღვრიგო, მე არ მიქნია, — იმეორებდა და წულეშუნებდა ხანობა.

დახახლბის თაჲრასი ადუკა. დედაკაცი არ მოხედდა აქსი ხანდინელ ვანკარეგობება და თვითონაც ვეცოქინებულე. ვეუღას თხოვლე ვახებინებენ მოხისის, იწწუნებულე, რომ ქაინებო იმინა, რომ მშავა უვჯღაღერი აუხახლებე ვერეგობ... მის მებორკის, ცხადია, არავინ მიჲცა უტარადლბი. სახმელარე წყების ვახიდან ბატონეჲნი დახ-ციციღობინა!

დახახლბის სულ უფრო მხამაღლე აქვითიდა ეგორი, რომელმაც სუცხე უჯჯე აღხარება ჩამოარავდა და აწარა, მომბატონად და მოხარა:

— უთხობათ ამ დედაკაცი, თქვენი კეთილშობილებე, რე სწებს ვახე. მე ხელ ვახეგებ მას ჩემმა ნადინისა ვამერკა თახის ვახახობის ეს უსახესებობი სიტყვები და რფენე ვახეგობი ჩე უსახესებობა; — ეგორი უტყა, ჩემი კაცო, წინდინა!

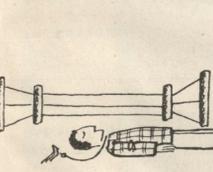
— და ცხენებობი ვანდობიფარა მის ბუნებ ღალეუბეჲ.

1878 წ. აგვისტო.

ჭკად-ჭკადი ანაბაი

10.206

იტალიელმა ტურისტმა ანტონიო მდობრემ ევსტატეში მიმჭურების დროს ჩაიხს დახა შეიძინა იტალიური სუვენირი — შავ განიხიბე აპოკალიფსი ადამიანის ფიგურა. ეს ფიგურა ანტონიომ ქაირის მუზეუმს ანაწრობილეს აწვდა. ვიკინგულმა სტეპლავლემ ტრისხელ დაიკვეს, რომ ტურისტს „მოკა-უუსი“ თურქი წე იტყუო, მას მი-აქვს ნაწილილი მორტრეტე ფარანი ტრესპაინისა, რომელიც იტალია-შიც საუკუნის წინ შეიღობა.

გიომეხრული კრიბულა

მიმე წინის ამერიკელმა პროფესორმა მორციემ ვინ ჰემმა ხელსაწყოდ არჩევინა ვაკუუო, რიცა მისის ფუნქციონირე დაიწყო. ამ ქაბუხისაგან განსაკვეთიო, რომლებიც უშვილი შესჯერაინთ იათინო მარცხე მქების წარმო-ტეობლისა რინტე, ფრინოს ჰემმა, რიცა ერთხელ დანახა, რომ მანქანა მის საფუფიო ქმარე დაჩრქების წინადა ხელი აწვივინა მიწრიალ-ღეფე, ალიდელი წამოიბრა, რინტე შვი ვარდა და მძღარეი დატყობი მის დასჯე სიკუპიტრებული მხარე.

„ბრძოლა“ განსაზრვლა

აგსტოსის ფინანსა სამინისტრომ იმისათვის, რომ თავიდან აეცი-ლებინა ბუღალტრების საღაროსიან დევნოლა რიცა და ჭვირვის დრო დაქვოლა, ათავის თანამშრომლები-სათვის ხელდასხ დაიკვესის ახალი წესი შეიმუშო. სამინისტროს თანამშრომლებს უკუთვლილი ხელდასხეა წინასწარ გადათვლილი და დამტკიცე-ლი კონტრეტული ნაწილური დოკუმენტი.

თრევიპალური მუზეუმი

ქ. ვურბატონი (ვერმანიის ფე-დერაციული რესპუბლიკა) არის ერთ-ელურხელთ თრევიპალური მუზეუმი, რომელიც 1888 წელს დააარსა როგორც მუზეუმი. მუზეუმს ეწოდება „საქარტო ნავის უნივერსი“. სამკემ არის, რომ მუზეო, ხანგრძლივი დროის მანძილზე, სათავიძე იდგა დასუფთავების ანტარკის და სახა-სურებრივი მოვალის შესრულებ-ისათვის ერთად უნდა იყოს მუ-ზეუმისათვის ექსპონატებს ნაკვეთი. დღესათვის ექსპონატების რიცხვა შეიდი ათას დასავაჰარია. მათ შორის არის შესაუფრუების დროიდელო ძვირფასი ხელნაწერები, ანტიკარე-ული ნივთები და სხვ.

საქარტო მანქანეც ცნობილი იყო, თუ რაიმეღე ჭვირვის ხელნაწერი ამ ძველი ხუროთა უბოგათა კოლექ-ციონერებებს ნაკვეთი, მაგრამ სიგე-ბამ სამკემ, ისე ვიკეთა, ირანეზრუ-ელი მისი სიკე.

რამკლამებ საბიო უნრა

საუკველთაოდ ცნობილია, ამერი-კელი საქმისმისი არიდერს ზოგავენ, რომ თავითან საქონელს შევიდოთ რეალური ვაკუუუმის დასაწეობისა და სენსაციურობის მიტეხა ბიზნეს-ტეხის წინადა იხეი უნცარე და შეესაბამო რეკლამებს თსხვეწე, რომ კატეს უნცარეა ვიდეობება. ასეთი რეკლამის მაკალთად შეიძლება და-ვახსებელი კოლდორიანო (კვშ) დასუფთებელი შეიკეთის ფორმისო შამპურის ტეგამეტე, რომლებ-საც აწვივინა: იტრინობელი, ჰევი-სამბელი ნაცდელი ფრანგული შამ-პანური არ შემოცეპარიათ.

პანონი პანონი

მხახბე, როგორც ცნობილია, მი-კვლინი არან ფეხბურთის მოედლე-თავალური ადვირს წესრიგის და-კვას და მოთამაშეთა უოკუტეკვა-ს. უკველავარი ფეხშობა და მხახბე შეამბოება მკურნელ იტეხება რა-თქმა უნდა, ასეთი უნა ცრეცლები და ფეხბურთის საშობოშობი — იწილის-შიც. აქ უკველი მარის შემდეგ მსა-ქი მოკალე იქწმე შეიკარის დასე-ლი მოთამაშის მოქმედების დეტალუ-რი აღწერა. უკველი იქმე, წესის მიხედვით, დაეუფრებელი უნდა ე-იგზავის დროიდელო — ფეხბურთის ასოციაციამ.

მაგია იწილისო უკვე დიდა ხანია არებობს კანონი, რომლის მიხედვით სახტელ არის არავალეო იხეთი წესობების გაკვეთა, რომლებშიც ხალხელად სიტყვითა ნახარია. მაშ, როგორ შეიძლება იქმე მასში ხომ უკველი გამოთქმა ზოგადი და სიბე-ვახტებელი უნდა აღიწესოს?

ფეხბურთის ასოციაციამ იხოვინი მიმართა ფრანკს მინსტარს, რომ გამოირკვითა ვაკუუუმების ფეხბურ-თის მატეგის იქმების მიმართ. მი-ნსტარის პასხე მოკლი და მკაცრი იყო: „კანონის მიმართ უკველითა-ნახარის არან. კანონი კანონია!“ ფეხბურთის შეკვეთური შეტყუნ-რე დღემდე ვაკუუუმები რჩება სა-კითხი, თუ რა ჩანს და როგორ მოქ-ცეს იწილისი ფეხბურთის ასოცი-აცია ფეხბურთის მატეგის იქმების შედეგის დროს.

წამოლი ითრება საბომბორტე

მარტოს სახელობის საკონდიტორ ფაბრიკა მისკოლე უკვებს მტად სახატეობის პროდუქტებს ესა ნაწილები-კონფეტებს. აქ უკვე დი-დინი დამაწევე ვერამინია კონფეტ-ების დამალევა მარამინიასათვის. ეს მხოლოე პირველი ნაბიჯი იყო. ამაჟამედ ფაბრიკა ამაჟამედ პოლი-მელოტის საწარმოებელი დარევე. ამ შესანიშნე წამოლები ფაბრიკა-ში ამბორტელები 184 გაყოფილი მუშეი, რომელიც საბოსიდ საჭირო სეტივალეტი ვაგაძობდა აქეთ. ეს წამოლები ითრება არ ათოთავებში, არამედ საკონდიტორი მარამინებში.

ამინვაპის აბინვაპისა

უკუბლა მივერვება მწვენიერი ტრადიციე შეშობის: ცრისტე ჰემინ-გვეის სხეულის აღმნიშვნელ, მისი უკველმურადა მარიავენ მეფეზე-თა სავროპორობის შეიხარება. ეს ხალხიანი შეიკეთება რამდენიმე დღე გრძელდება. დამალე დროს უკუ-ბი ურთობრებელი ვილის უბარე-ნავი. სანამარტო ვაგის ზარბაზის სხროლის მას, რიც ითის მარეუბე-ლია, რომ შეიხარება დამალე. ავარ

ერთ ნაწილ უკვე აღმნიშვნელ დამი. რამდენიმე-ბის შემდეგ ასეთი აწე-ბი სხვა ნაბიჯზე. აწევენ რეალ-წესის თანხმად. ამ აღმნიშვნელ-ისთვის უკლებია იმ მეთეუბრების ტელე-ვაო, რომლებიც თევერვანტეს და-კრერეს. საათის ასარა ხანს უახლეს-ზედა. დამალე მარამინიას უბრე-ული უფრო და უფრო უფრო დრო-შიც უფრო უფრო.

სრულ სანამარტო შეიკეთების მიაჟღერა. მეფეებმა წავიხი ნაჟ სადღერბი მოჟღერებინა. ცნობისმო-კვერბით კოიბით ტევერვა წავიხი. საიდაღე მეფეებებს თავისთი ნა-დავლი ვაგოქეი. ქვეშო მიხარის მივერვება მისის მიველიტენე ქო-შითი მიაკვირ უზარმაზარი თევერ-ბე. იწყება თევერბის არან. მსაქე დაჟე-ვო ცარიტო იქმის წინას.

„შავი კალაღლი“ „შვიდლომი“

სამოცი წლის შობადღეობი და რე-კვი მარტე ვაკუუუმე დარია, რე-კვი ბრინჯიტონი თავისთვის სამინი-ტრონად მიიღო ცნობა, რომლითაც ურეხებდნენ, რომ მისი შვილი ცნო-ვინმეხლად დალავა ბიზნისე ქა-ვერსა ნაწე სამინისტროს სამინისტროს. საბომბორტე ქრინ ამ დროს მისი იქმეა აგარეული კოუწონე შეიკეთების ამის შემდეგ დევიდა დაეუფრებელი აცროს სამინისტროს. მიუხედავად ამისა, მან არიო თვის შემდეგ მიიღო ახალი მანია, რე-კვიმე იქმეა, რომ მისი შვილის ნეტე სინგაპურში დატყობდა. მისე ტრე მარტე ვაკუუუმე დარევა გამარტობითი წერალი, მაგრამ ამან ხელი რიდი მუშაობა სამინისტროს, რომ მისთვის შეიძლებოდა სუ-ტონტობითი ვაკუუუმე. მხოლოე რამდენიმე თვის შემდეგ მოკალი მიიღო ბრინჯიტონი სამინისტრომ ბოლო დადელი მარტე შევიდის და მისთვის მიუყენებელი უხამოქენე-სათვის.

ჭკად-ჭკადი ანაბაი

ქაქე სარა კ. მარტისი სხ, სხ. ნესამე, ბიბლიოთეკა

საგონაო ქილონი

ოცდაშვიდი წელიწდიანი ტრესტის ვენშობი კონომისტად და ოცი წელიწადი ადგილობრივ წყარად მირჩევანს არაფრით არ შემოიღია ვასაყუბუბელი სკაისი გადახდა. თუ საჭმე ბოლომდე არ მივიყვანე, დამე ძილი მეყარება.

— ალბათ, ამიტომაც არის, რომ ადგილობრივ თითქმის მიუღი საჭმეები მე შეწევს კარგად.

— ბონდოვანი, ხომ იცი ხელუხასია და საწყურბობის აკრფა არ დაგპაუწყავს!

- ბონდოვანი, ლუკია უნდა მოგაყვით საინტერესო თემაზე!
 - ექსპერტია ვაფორმეში!
 - გახეთია გამოსაშვები!
 - საცხურები გამოსატანი!
- მეგისი პერიოდულად და მეც ერთგულად ვეწვევი ქაბანს. ამ ერთი ცვიის წინ თავმჯდომარის მოადგილემ, ქიტესამ, შემაბერა: — ბონდოვანი, ერთი პატიოსანი კაცის დაჯილდოება გვიწად და სახე-ქარი უნდა შეგარჩი!

— ვისი?
— აჰ, მაგი საიდუმლოებაა! — ჩამირთა თვლი ქიტესამ.
გულმა ეცანურად შეფრთხილდა, რაბრძოლვ გაველიდი. მერე ეი სახე-ქრების მალახოსიანე მოვეცი.

დიდხანს ვიფიქრე დაბლან, ბოლოს ტრანსისტორი კსიდილა შევარჩიე. — ხომ არ გადავფარებ? რას იფიქრებენ, თავისთვის სიდილა შევარჩიო!

— გაუდილდა ველ ბავა-ბუფი.
— თუმცა, შე ხომ არ ვიცი, რომ ქილონი ჩემთვის არის განკუთვნილი! — ვიმშვიდები თავს და ასე, სინდონს ქვეწიეთ მიგრახარბანდელ ავესტის სიუბით საუხე აკლბისმსი.

იმ წუთში ტრესტის ყველა თანამშრომელი მივიყარა და ყველას ჩაიციენა მინდოდა, ადგილობრივ თემქლომზე, ბაჭონის სემონი ეი თავს მერჩია ნამდვილად.

— დამდასეს ჩაჩანია ბეგრები! — ვფიქრობდი და შვილიშვილების აღტაცებულ სახეებს მებატყობდა თვალწინ, რადგინი ხანია ამ სპილილას ნაბრბონდენს. ბოლოს და ბოლოს, ჩემს დედაბურსაც ვაჩივრებ, სულ იმას რომ ვაძიხისი, ვაჩივრებ მუქია მუჟა და სულ ვაძიხისი. აჰ, მუქია ბუჟია ვახათი! დაწიკლებულმა მისგანსიანად ქიტესამ სიდილა გადავციე და თან ვუთხარა:

— წარსურავ გავემოყოთ, სამახსოვრია მაინც!
— მაგას შე თვეთინ ვთვევლი, ყველაფერზე თვეთინსიანა პარტიცემული ადამიანი ხომ არ უნდა შევაწყუხოთ! — მიასხუბა ქიტესამ და ისევ ჩამიბრა თვალს.

მუშაობას გული ვეღარ დავდი. პირველად ჩემს სიციცლემი მებჭარებოდა საშუშო დღის დამთავრება.

ბოლოს, როგორც იქნა, კულუმბი ხალხი შევიტრია. ქიტესამ თავის მოსხენებში, მეგერი ილაპარაკა ჩემს წარსულზე, მომავალზე, ჩემს უნაერო მოღაწეობაზე დღეიკომის საკეთილდღეოდ.

ბედნიერებით ვაბრებულედი მოღვის წამოვდიე და პერიოდულმის მავიდას-ნათი მივედი. თავმჯდომარემ ბატონო სემონსა, ტრუსის გრაიში ვაგმომცადილი, ლამაზად ვაფორმებულედი სიგელი და მაგარად ჩამომართვა ხელი, მის თვალში ცრემლ ბრწყინავდა.

საილდოვო ეი ატქირო მუშაობისასი დასი და უსწარიანი ხელმძღვანელობისათვის ბატონი სემონი დაიქოლოვდა.

კინალამ დამაიწყუნა, საილილა უსწარიანი გამოღვა და დღეს მაგარად ეწრებუე მალახოსი დირექტორს. რა ექნათ, მუტი აღარა ვაგაქტოს, მოთხრა დირექტორმა. იძილებული ვაგვიდი ფული უკან წამომიღო.

აბონი კონტრაქტი

რედაქტორი **გ. ნატაროშვილი**.
პ/მ, მდივანი **თ. გვალამაძე**.
ს.ბ. კვ **ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა** | შტაბი-რედაქტორი და წინადა. ტექნიკური კორექტორი **ტ. თაბარიაძე**.
რედაქციის მისამართი: თბილისი, რუსთაველის პრ. № 42, III სართ. ტელ. — რედაქტორის — 99-54-66, მ/მ, მდივნის — 99-82-69, განყოფილებების — 93-28-42, 99-01-39
რედაქციის მუშაობისასი მისამართი ავტორებს არ უბრუნდება.

ხელმოწერას დასახებლად **22/II-68 წ. გამომშ. № 97. ღირს. ზომა 70x108/16, 1,5 პაღ. ფურც. ნაბეჭდი ფურც. 4,11. საავტორო ფორმალა ჩაიღ. 4,78. პირბითი ფორმალა ჩაიღებინა 4,8. დიზაინერ ფორმალა ჩაიღებინა 4,8. ტიპარა 43,700. შეჯ. № 4130. უფ. 82563**

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» (на грузинском языке) Издательство ЦК КП Грузии.

საქ. კვ ცვის გამოცემლობის სტამბა, თბილისი, ლუწის ქ. № 14.

ლუწის პოეზიური საყურბობა

მაშაკეთა ჩანარბობის დაცვის მიზნით, მათი სიციცლის განსარბო-ვებისა და უხარბობის დასაცვად, აგრევე ლუწროზის, მერჩონებრბობის და შტროლის თავიდან ასაცილებლად, ქალთა ერთსა წავუნა შედრუზავა კანონარბობედი, რომლის ტექსტი ქვეწინებუ ქვემო.

დენის, არჩისა და კინიასი ბორბობედი გამოუენების, საყურბო ჩანარბო-ლის სადროზობა ჩავდენის და ხელუხასის ვაღუნგვა-განავეებისათვის დრო მეულდებეს ბრალად ენიბათ სინდონზე ხელის აღება, ცოლ-შვილისაში უხა-ტრესტისებობა და საზოგადოების ახარულ ადგენა; ვითავისწინებენ რა, რომ დედი ჩაიდენობით ალოკოლის მიღება აჭვეთებს შრომისწინარბობის, შლის წრეულ ხსენების, აჩუნებებს ადამიანის ვარბის, რას ვაგოე ზორ შეხსენებებს ნახაში მაშაკეთა ქვეგავს იქაში მოსტის ორბეგტაციის და მიჩრბეგტაციის ვაუკვევებლე მიმარბობებით, ყოველდღე ამის გამო ვადგენენ:

- ა) გამაჩინულ შარსელებს ჩამორბევათ დენის სის დასახურბობელი მოღვაწის სახელწოდება!
- ბ) დენის სის რაციონალარბობით დასკვადილებული ექნა იამ-მადობებს ორი წლის საგაოცოდ ვადით; ამავე ვადით, იქაში ვადამწუნე-ტი მისი უფლების ჩამორბევათ;
- გ) ყველა დენისწინებლის იქაში შეიქმნას სამებრო ვაგუე სიღვარის ხელმძღვანელობით, რათა კონფესაცია ექნას ვაწუნეს, ქვეწინებებს, დოქტებს და სხვა საავადერო ვარბდებებს;

დ) ლოთებს ავტარბობი შეასრულენ და მოსინონ შედგენი სიღვრე-ბი — „ისეც და ისეც დენითა“, „დენის დავდი, წყალს არა“, „დენისეც კა-ბურია“ და მოწინავედ მოტეგებენ შექმნილ სხვა მელოდებში. მაშაკეთა, რომლებიც ბრალად თავი აარიდენ უსწარბონულ კანონარბობებს, პირ-ველ შემოსებვისა ვადახლბენ ჯარბა 200 მანეთის რაოდენობით, საოჯახო ფიდის სასარბებლად, ვაწმეორების შემოსებვისა საცხურბებლად ხანდენ მოიკუბებენ და გაძეივებენ ექნებინა იქაშიან ვაუკვეველი ვადით, ცი-რბლს მოთხოვნილ, ხელუხასი 50 პირბობების დაქოლოთ.

ე) რას დღებინა დავკუბრბობი ვარბობის დენის სის ჩაის ქეიბით, ჩაის ქეიბის გამოწერბებლად იქნეს მისი პირბობის დანაშრუბობისათვის. შენა შენა: კეთილშობილ, ფერჩარბობ და ფრეკურად სუტს მაშაკე-ციბს, რომლებიც სათოფე მანდოლს არ ეკარბებინა ალოკოლისადასი ხსენებებს, ქალთა ურბონებებლად ვაგუე ურბეს სადღეს დენის მიღენ ერთსა ან ორ-კეპა შრბალი დენი, ვიანდენ ურბონება მიღებულ სახმელი საინტელი-ვების ადამიანის სიციცლბებს, ხელს უწყობს ჩანარბობისა და მხარეულ ვა-რბებაზე აუენებს ადამიანს. ვარდა ამისა, დეფი შეიკავს დღუკოას და სი-ციცლბობისა სპორის სხვა აუცილებელი ნივთბრებებს.

თ 530 ზ 1

გარეკანის პირველ გვერდზე: შატალი ექიმები ამოვი-ენენ. მეოთხე გვერდზე: შატალის სარბობი ხელი. ფოტო ო. თურ-ქიასი და ბ. დავაქიასი.

„ქართული“ გაზეთის

ეროვნული
გიგანოთიკა

ქალაქის მისადგომებთან ფოტო მ. თათარიშვილისა.

გახსოვს? ფოტო მ. თათარიშვილისა.

ონავარი ფოტო ბ. ლაღვაძისა.

ИНДЕКС 76056

ՅԵՄՅԵՅԿՈՒ
ՇՈՅԿՈՒԹՅՈՒՆ

